

Štev. 7.

Na Dunaju, 15. aprila 1899.

Iretnik XII.

Nemška taktika.

Do Badenijevih jezikovnih naredeb je bilo delovanje nemških strank bolj defenzivno, boljše rečeno, uporno proti zahtevam slovanskih drobtiničarjev in oportunistov. Proti vsaki doseženi drobtinici so krik zagnali, in ker so slovanski zastopniki ostali na stališču, da je treba od slučaja do slučaja loviti mrve, so Nemci v resnici dosegli toliko, da so zaprečili pravilno in vsakatero odločilno izvršenje narodnostnega in jezikovnega člena naše ustave. Da bi se bile vlade in slovanske stranke postavile na stališče občega izvršilnega zakona, protivili bi se bili Nemci takemu namenu z vso silo; a ta upor ne bi bil več, nego se je pokazal radi Badenijevih in nadalje Gautschevih izpremenjenih jezikovnih naredeb. Da, še manj uspešno bi se bili mogli Nemci boriti proti takemu zakonu, ker bi bil veljal tudi za nje, in ker bi bil laži dokaz zato, da se ni prelomila, temveč le izvršila dana ustava. Krik bi bil le jedenkrat, in o „slavizaciji“ bi se ne lagalo tisočkrat, kakor sedaj, ko se ta laž ponavlja ob vsakem imenovanju tudi najnižega uradnika slovanske krvi. A obči tostranski sistem ni dopustil, da bi se bil napravil red jedenkrat za vselej, temveč je bil rad, da je imel v narodnostnem vprašanju nekaj arzenal, da je iz njega delil Slovanom mrvice za hlebe, katere so dajali in do danes dajajo državi. Kakó je pač prijetno, vsako desetletje, ob obnovljenju pogodbe z Ogersko, slovanske stranke pridobivati za malenkostne nacionalne, recte, jezikovne drobtine, katere bi bili imeli dobiti jedenkrat za vselej in v polni meri takój po podeljenih osnovnih državnih zakonih! In ker so bile od začetka sedanje ustave do nastopa Taaffejeve vlade nemške pristranske vlade na krmilu, jim je bilo barantanje z jezikovnimi mrvami tud radi nemških nacionalnih interesov drago.

In tako barantanje so prevzele tudi tiste vlade, katere so hotele v večem stilu vsaj začeti napravljati mir med narodi. Navada je železna srajca, in te navade se sedaj drže ne le vlade, temveč dosledno tudi slovanske stranke. Drže se tega običaja, kakor da bi jim bilo prijetno, slišati glasove o „slavizaciji“, o slovanski povodnji in drugih takih lažnjvih besedah. Tudi Badeni, Gautsch in danes gr. Thun so nastopili staro pot; kajti če tudi jim je bil, oziroma je namen pomirjenja Nemcev in Čehov zlasti na Češkem in Moravskem, morebiti tudi

v Sileziji, je vendar tako postopanje nezadostno, manj nego polovičarsko.

No, nemške stranke so takega delovanja le vesele; saj imajo s tem priliko, nemški narod oživljati in loviti ga v mreže raznih protiustavnih in agresivnost razodevajočih programov. Ali ni uspešna agitacija, ki na pr. radi Celja more nahujskati nemški narod raznih dežel proti vladi in Slovanom? Ali ni za nemško agitacijo zlata vredna pridobitev izdanje jezikovnih naredeb, katerih vsebina se prikriva narodu, toliko bolj pa lažnjivo govori o opasnosti, ki neki preti iz takih naredeb nemškemu narodu? Boljšega sredstva niso mogle vlade iznajti za nemško agitacijo nemške agresivnosti, nego je deljenje drobtin. „Luogo di traffico“, barantanje v političkih stvareh za nacionalne drobtine je iznajdba, ki se obrača proti Slovanom in na korist Nemcem in vsem tistim narodom, ki se drže krivično pridobljene nacionalne posesti.

To bi moralo slovanske stranke pretresti in prisiliti, da bi izprementle same svojo dosedanjo drobtiničarsko taktiko v nacionalnih stvareh ter da bi sami prisilile vlade, oprijeti se nove, primerniške taktike. Ta taktika bi se pokazala v tem, da bi kaka vlada nastopila z načrtom o izvršenju narodnostnega in jezikovnega vprašanja *v isti čas za vse narode*. To bi nemške stranke preplašilo, a vjele bi se ravno sedaj one same, ker same zahtevajo vsaj jezikovni načrt, ki naj bi se sprejel v državnem zboru. Moralna zaušnica bi bila taka, da bi jo čutili Wolfovci do Liechtensteinov in Luegerjev.

Vlada gr. Thuna ima po takem najboljšo orožje v rokah, da prime nemško opozicijo za njeno lastno orožje in jo premaga moralno in dejanski.

Kakor nalašč, da bi nemška opozicija odvrnila vlado in slovanske stranke od take namere za skupno akcijo, je začela ista opozicija motiti vodo; začela je tudi ona vsaj na videz preiskovati potrebe nemškega naroda po raznih deželah in sestavljati program za skupnost in specifične potrebe. Slovanske stranke in vlada bi mogle razvideti, da so to limanice, na katerih naj bi se vjeli gr. Thun in slovanski večinarji. Ako hočejo nemške stranke v resnici potegniti se za zakon vsaj o jezikovnem vprašanju, ki naj bi ga sprejel državni zbor, potem ne morejo še le sedaj ali v obče izsledovati potreb nemškega naroda, ki so skupne ali pa razne po raznih deželah. Nemška opozicija si je pač na jas-

nem, da zakona za take potrebe ni možno podeliti v občem načrtu, toliko manj, ker k raznoterim nemškim potrebam bi se morale priložiti tudi še različniše in večje potrebe slovanskih narodov in slovanskih dežel. Nemška opozicija po takem išče svoje potrebe in si izmišlja „nemške zahteve“ bolj radi tega, da bi premotila vladu in Slovane, nego pa da bi zares mislila na kak program, ki bi se dal uresničiti. Nemška opozicija se utegne bati lastnega deteta in radi tega kuje toliko časa svoj skupni program.

Sicer je program nemške opozicije Slovanom in vladi le predobro znan, a o taktiki te opozicije je treba opomniti, da je drugačna, kakor je bila pred Badenijevimi jezikovnimi naredbami. Iz bolj pasivne upornosti so nemški opozicionanci prestopili k agresivnosti, in ta je vedno večja, čim dalje traja sedanje mrtvo parlamentarno položanje. Najprej so se upirali jezikovnim naredbam, potem pa so pozitivno začeli zahtevati nemški kot državni jezik. Doslej so se omejevali na agresivno delo na Češkem; sedaj pa uže iščejo potrebe in zahteve po vseh mešanih deželah in sklepajo po deželni zborih, kjer ni nikake nevarnosti, da je nemški jedini deželni jezik. Kot rezultat vsemu bi radi zakonitim potom razglasili nemški kot gospodujoči, kot prvi narod, ki naj »vodi« vse druge narode.

Analogne taktike med slovanskimi narodi doslej niti za dejansko in res potrebno defenzivo. Nemška opozicija utvrjuje sedaj svojo solidarnost za največja in za najmanjša nacionalna vprašanja za vse dežele, kjer imajo Nemci svoje narodne interese.

Nemška taktika bi se dala ugnati od vladne in slovanske strani z analogno taktiko gledé na zares skupne potrebe vseh negospodovalnih narodov. Ne samo na Češkem, temveč v vseh deželah je potrebno sporazumljenje; ne vzakonjenje nemškega kot državnega jezika, temveč enakomerno izvršenje narodne in jezikovne enakopravnosti je potrebno za vse narode. In če Nemci zahtevajo zakon potom drž. zbora, naj se jim izpolni tudi ta volja, a ne po vsebini njih zahtev, temveč po smislu sedaj veljavne ustave. Nasproti taktiki nemške agresivnosti bodi odgovor izvršba narodne enakopravnosti za vse narode, kakor jo jamči ustava. Drobtinčarstvo pa je voda na mlin nemške opozicije in vseh agresivnih narodov.

Iz deželnih zborov.

Kranjski. 5. apr. Razprava o konsumnih društvih. Dr. Tavčar: katol. stranka se je polastila gospodarske organizacije, kateri je prvi namen, osamiti kmeta, postaviti ga v ostro nasprotstvo z meščanstvom in pred vsem s tisto posvetno inteligencijo, ki je bila glavna moč vsakega naroda. Ta organizacija ne uniči samo malega trgovca, katerega pri nas ne brani nikdor, temveč tudi kmeta, katerega na videz brani vsakdor, v istini, pa izkorišča. Na Nemškem je bil povod kmetijskim zadrugam oderuštvo z blagom. Tako pa je možno le v deželah, kjer imajo svoje lastne fabrikacije, kjer bogati fabrikantje določujejo umetne visoke cene; ter za blago, ki služi le specijalnemu namenu ter se izplača falzifikacija. A te zadruge opuščajo vsako spekulacijo; prodajajo le zadrugnikom ter ne dajo ničesar na upanje. Zadruga po teh vzorih bi bile koristne. A pri nas si je napravila duhovščina monopol s trgovino, in se spravila v spekulacije. Tudi ni nikjer pravega knjigovodstva. Konsumna društva podpirajo zapravljivost in pijančevanja in tako pospešujejo

gmotni in moralni propad naroda. A tudi duhovščina zanemara svoje posle. Voditelj nekega konsumnega društva je od Božica opustil 70 ur kršč. nauka v šoli, samo da je mogel opravljati posle konsumn. društva. — 5. apr. Podpor za nove šolske zgradbe se je dovolilo v vsem 6000 gl. Dež. zaklad za 1897. — Troškov je bilo 1,701.319 gl. 90 kr.; v tej vsoti je 362.666 gl. kot delno povračilo posojila kranjski hranilnici.

Dr. Tavčarju odgovarja posl. Ažman, priznava nekatere napake pri konsumnih društvih, vendar vidi v njih sredstvo, ki utegne mnogo koristiti narodu. Posl. Schweiger pravi, da je kmet prišel do uverjenja, da si mora pomagati z drugimi. — Bar. Schweigel meni, da obrtni in trgovski interesi zaslužijo isto pozornost, kakor kmetijski. Dež. zbor naj z ozirom na važnost zadrugnega vprašanja voli odsek 9 članov, ki naj v tem zasedanju stavi primerne nasovete. — Dež. predsednik Hein pravi, da imajo justične oblasti dolžnost, nadzirati konsumna društva, da ne greše proti obrtnemu zakonu; drugi nedostatki spadajo v delokrog državnega zbora.

Štajerski. 7. apr. Dež. odbor je predložil načrt za spremembo volilnega reda, ki vvedi v občinah direktne volitve. Veleposestvo voli 12, Gradec 4, druga mesta in trgi 15, trg. zbornici v Gradcu po 3 poslance.

Koroški. 24. marca je bila razprava o šolstvu. Od slov. poslancev je govoril Muri o važnosti ljudskih šol. Da pa dosežajo svoj namen, mora se vršiti pouk v materinem jeziku, in učitelj mora umeti jezik v pouk izročeni mu otrok. V slovenskem delu Koroške pa se poučujejo otroci dostikrat v jeziku, katerega ne razumejo prav nič. Samo slovenski šoli ste le dve. Takozvani dvojezični je krog 90, povsem nemških v sloven. okrajih je 30. Tako je v Želez. Kaplji 91%, v Podlublju 97% otrok slovenske narodnosti, a šoli ste povsem nemški. V dvojezičnih pa se prične uže v prvih tednih pouk v nemščini; slovenščina od tretjega leta nadalje pa uči le tri ure na teden. Taka uredba kaže, da nima namena, da bi se otroci naučili kaj, temveč le, da bi se ponemčili. Posl. Grafenauer je omenjal, da je rekel dež. šolski nadzornik, da nima učiteljev, ki bi jih mogel devati na utraktivistične šole. A čegava dolžnost pa je, da vzgoji učitelje tako, da bodo sloven. zmožni v besedi in pisanju? Neko časniško poročilo o učit. društvu v Spod. Rožu pravi: »Zaradi poziva na nemške učitelje, naj se bolj prizadevajo delati za nemški Schulverein, se je konstatovalo, da so vsi učitelji uže od nekdanji člani tega društva. Izrazila se je tudi želja, naj se društvo bolj zanima za delovanje učiteljev na južni jezikovni meji. Kajti učitelj je čuvaj nemštva ob jezikovni meji, in on je utrdil nemški prapor na Karavankah. — Ali od takih učiteljev dobi slov. ljudstvo izobrazbo? — Govornik priporoča, da se ljudsko šolstvo na deželi in v mestih različno uredi, primerno različnim potrebam prebivalstva. Dr. Lemisch pravi, da je resnica, da ni toliko učiteljev, da bi njih število zadoščevalo za dvojezične šole, a nikdar ni kljubu temu pripustiti, da bi se klicali sloven. zmožni učitelji iz Kranjske ali Štajerske. Če je pa res, kar je rekel tovariš Muri, da se uže v prvih tednih prične z nemškim poukom, priznava, da to ni prav, ter da se po tej poti ne more priti do uspehov. Knezoškof Kahn pravi, da se šola ne sme združovati s politiko. Mladina ima pravo, da se ji izobrazba deli v materinem jeziku. Samo po sebi se razume, in nikdar še ni slišal nasprotno želje, da naj se Slovenci uče tudi nemščine, otroci naj se uče obeh jezikov a oni morajo dobiti tudi pouk v slovenskem jeziku.

C. k. dež. šolski nadzornik dr. Palla pravi, da so na Koroškem 3 slov. šole: 5 razredne v St. Jakobu, 1 razr. v Globasnici in 1 razr. na Jezerskem. Vsako leto se pri vpisovanju vprašajo roditelji, ali želé, da se otroci uče slovenščine, in večinoma to zanikajo, češ: moj otrok uže zna slovenski, torej se mu ni treba tega več učiti. To se sliši povsod v dvojezičnih šolah. Kmet včasih celó želi, da bi učitelj, ne znal slovenski, da se otroci naučé bolje nemško. — Učitelj, ki je bil v »Südst. Post« ožigosan kot germanizator, je imel otroke razdeljene v 3 oddelke, s prvim je občeval

samo slovenski, z drugim meševito, s tretjim večinoma nemški. Da dež. šolski svet nima dosti učiteljev, ki bi bili slovenščine zmožni. Število učnih ur za sloven. pouk se na pripravnici poviša na tri. — Naši učitelji se vzdržujejo politike, a nikakor se njim ne sme krajšati pravo, da kažejo polit. mišljenje. — Dr. Sternwender kot poročevalec zatvrjuje, da je velika razlika med tem, kar ljudstvo hoče in potrebuje, in med tem, kar terjajo nekateri zastopniki. Zahteve po slov. šolah so prišle na dan le po velikanski agitaciji. Koroški Slovenci niso narod, temveč le kos naroda, ki je z našo deželo tako tesno združen, in ima druge potrebe, kakor celo, ten narod.

6. apr. Einspieler in Grafenauer sta govorila o razmerah na Koroškem, kjer se Slovincem odreja vsako polit. pravo in svoboda; naštevata krivice, ki se godé koroškim Slovincem v vsem javnem življenju. Odgovarjali so dr. Steinwender, Ghon in Lemisch, da je boj med Slovani in Nemci na Koroškem le umeten in se neti od zvonaj, dočim so koroški Slovenci sami s sedanjimi razmerami zadovoljni. — Zbor je sklenul ponoviti svoj lanski predlog, da se odstrani jezikovne naredbe, da se varuje ustava, in da se preneha vladati po § 14. V imenu Slovencev je izjavil Einspieler, da se oni pridružijo izjavi dež. predsednika, da zbor ni kompetenten za razmotrovanja teh vprašanj.

Češki. 6. aprila. Dr. Baxa nasvetuje, da se sestavi odbor 18 članov, ki naj stavi predloge, kako naj se uveljavi § 19. pravilnika proti onim poslancem, ki se ne udeležujejo deželnozborskih sej, in odsotnosti niso opravičili. Po 8 dnevnem obroku bi jih moral pozvati dež. maršal k obisku sej, in po 14 dnevnem obroku mora ta, ako je bil poziv bezuspešen, ali ako je bil odgovor ta, da se nočejo udeležiti sej, — poročati o tem zboru, ki potem odloči, ali naj oni izgubé svojé mandate ali ne. Ta obrok poteče 20. apr. — Krumholz poroča o ustanovi šumarske šole s češkim poučnim jezikom. Predlog se izroči dež. kulturni komisiji.

8. aprila. Dr. Škarda utemeljuje svoj predlog, da se sestavi komisija v posvetovanje za spremembo dež. reda in dež. zbornega volilnega reda. — Čehi še niso na Češkem dosegli vseh prav, ki jim pristajajo. Danes, ko Nemci toliko kriče o zatiranju, moramo izjaviti, da bi radi menjali ž njimi. Uže 50 let se borimo za dva velika principa, za enakopravnost in za pravičnost. Razmerje poslancev obeh narodnostij je 59 : 41, a po številu prebivalstva bi moralo biti 638 : 372. Jeden nemški poslanec pride na 31.200 preb., jeden češki na 37.564. V mestno skupino je vrščenih 159 mest, od teh je 77 nemških; vsako nemško mesto je v tej skupini, a kralj. Vinogradi in Žižkov volijo v kmečkih občinah. Liberec s 30.000 preb. ima tri poslance; dvakrat toliko Plzen pa samo jednega. Od čeških kmečkih okrajev in Karolinov 178.000 preb. in 10.531 volilcev, Smichov 154.000 preb. in 8000 volilcev. Od nemških okrajev Rumburg 26.000 preb., Joahimov 19.000 preb. in 1510 volilcev. Schlukenau 17.075 preb. in 1260 volilcev. Zboljšava seveda ne more biti hipna. Pri sistemu jedne kamore se more povsem biti za to, da veleposestvo z ozirom na svojo zgodovino in svoje davke dobi posebno zastopstvo. Dasi so med našo stranko in veleposestniki nasprotja, vendar imamo v svojih programih toliko skupnih točk, zlasti od 1897, kar smo v zvezi z desnico. Nemci seveda vedo, da se Čehi v dež. zboru še bolj ojačijo ter terjajo osiguranje nemške narodnosti po nacijskonalnih kurijah. 1871 smo mi mislili na nacijskonalne kurije s pravom »veto«. — A v sedanjem položaju, ko še nismo dosegli vseh svojih prav, ni o teh kurijah govora. 1848 je izšla najv. ša odločba, da naj češki narod ima ista prava kakor nemški, in 1897 se je storil prvi korak za jezikovno ravnopravnost. Za narodnostno sporazumljenje smo bili vedno, a zahtevamo, da smo z manjšino povsem enakopravni. — O administrativnem delanju ne more biti govora.

10. apr. Dr. Engel utemelji svoj predlog za odgovor na najvišje pismo dež. zboru. Nemci niso bili vedno tako nespravljivi, kakor so sedaj, 1861 je deželni zbor soglasno

sklenul prošnjo naj se cesar venča s češko kralj. korono. Pri Nemcih se sedaj samozvest veča v neizmerno. Od naroda, ki se baha s svojo kulturo in etiko, bi smeli pričakovati vsaj nekoliko pravičnosti. Vsled lanske adresne akcije so izstopili nemški posl. iz dež. zbora, dasi bez vsakega povoda. Vlada ni odklonila adrese in se tudi ni izjavila proti odgovoru nanjo. Temu odgovoru, za kateri je po ustavi odgovorna vlada, velja predlog. — Odgovor na našo adresu nas ne zadovolji. Bistvene točke so ostale bez odgovora. Ne omenjajo se žalostne gospodarske razmere na Češkem. Princ Liechtenstein je rekel nekoč v državnem zboru, da je Avstrija velemoč s pomočki male države. To se kaže najbolj v tem, da imajo vse države prekomorske kolonije kot tržišča, le ni smo to zamud li, ker nismo imeli avstrijskih, temveč le nemške državnike. — Tudi o državnem pravu Češke se ni odgovorilo nič. Ono znači razmerje do dinastije, ki je drugačno nego v drugih deželah, in razmerje do drugih dežel. Prvo je rešeno po pragmat. sankciji; treba torej rešiti še drugo. Tega ne smemo opustiti, ker smo dolžni varovati konstitucijo svojega prava. Nikdor nas ne privede do tega, da zatajimo to svojo dolžnost. In s tem ne varujemo le interesov svoje dežele, temveč tudi države in dinastije. — Odgovoriti moremo na sicer nejasno točko o delokrogu dež. zbora in na ono o pravičnosti ter dokazati, da je bil dež. zbor vedno pravičen.

Sileški. 6. apr. Dež. namestnik gr. Thun je odgovoril na interpelacijo o jezik. naredbah za Silezijo. Nasproti posl. Türku zatvrjuje, da se niso izdale nikake tajne naredbe. Brnsko nadsodiše je opozorilo, da naredbe od 12. okt. 1887 obsegajo minimum tega, kar morejo zahtevati slovanski narodi. Zlasti je opozarjal na predpisane tiskovine. Politiškim oblastim se je naročilo, naj v mešanih okrajih uradujejo v jeziku strank. V tem ni povoda za vznemirjenje Nemcev, ker se ne dotikajo te naredbe nemških okrajev. Na interp. posl. Bukowskega zaradi preklica jezik. naredeb in uravnanje jezik. vprašanja potom zakona opozarja, da se je vlada omejila pri teh naredbah na to, da je ugodila dejanstvenim potrebam prebivalstva. Preklicati jih pod sedanjimi razmerami ne more, ker bi trpelo pod tem pravno varstvo, in bi se z novimi zahtevami vznemirjalo prebivalstvo. Ako je na Češkem in Moravskem pripravljena urediti jezik. vprašanje potom zakona, vodilo jo je praktično razmerje, ker so tam uže mnoga vprašanja dozorela za tako rešitev, ki bi bila v Sileziji mnogo težavnejša in zamotanejša. — Posl. Haase nasvetuje, da natisne ta odgovor in o njem v prih. seji prične debata. To se sprejme. Predlog Hrubega, da se sestavi zanj posvetovalni odsek, se odkloni.

8. apr. Dr. E. Türk predlaga, da dež. zbor izreče svojo obsodbo o vznemirjanju dežele po Čehih in Poljaki, ter da mora ostati nemščina pri avtonomnih dež. uradih tudi nadalje jedini uradni jezik. Dr. Michejda je protestoval imenom Slovanov proti predlogu, kateri se je seveda sprejel.

Nižeavstrijski. 28. marca. Koppov predlog. V utemeljenju pravi, da se pojavljajo vedno nove jezikovne naredbe. Dokler bode te v veljavi, ne pridemo do parlam. odnošajev. Ustava je je ponehala, kakor za Belcredija, samo oblika je druga. Nasprotniki nam očitajo, da je pri nas oslabela državna misel; kako to morejo, ko je Brzenovsky v Pragi izjavil, da, odkar je videl rusko vojaštvo, ga ne skrbi več za usodo češkega naroda?

Dež. nam. Kielmansegg: Jezikovne naredbe za Češko, Moravsko in Silezijo ne veljajo za Nižo Avstr., kljubu temu vplivajo tako na pol. življenje v državi in zlasti na drž. zbor, da se imenom vlade ne more protiviti temu, ako se v nižeavstr. dež. zboru govori o pol. situaciji, provzročeni po teh naredbah. Nasproti nasvetovani izjavi pa pozivlje poslance, naj opusté ves strah pred javnostjo, in se v vsestranskem interesu, zastopani po svojih zaupnikih, snidejo k posvetovanju, da se dogovoré o rešitvi sedanjih prepirnih točk. Ako se izpolni ta nadeja, kar je možno le po sodelovanju udeleženih strank, tudi za vlado ne bo povoda, da stvari

kake druge korake v ta namen, da prepreči onemogočenje ustavnega delovanja v drž. zboru.

Knez Auersperg: Važno je, da korporacija iz samih nemških zastopnikov izda v jezik. vprašanju svojo izjavo. Vendar pa se ne strinja s tem, da se imenujejo naredbe nezakonite. Sicer se je grešilo proti duhu ustave, a v tem trenutku ni nadeje, da se stvar reši potom drž. zbora. — Mi nismo na stališču, da je pot naredeb in uporaba § 14. nezakonita. Glavna slabost Nemcev je njih nesloga in nedostajanje narodnega programa, ki bi jasno izražal nemške zahteve. Avstrija bez Nemcev je nemožna, in zato morajo Nemci pristati na tem, kar rabi stara avstr. država. Ako pa ne pride do takega programa, potem zadene krivda jedino le Nemce, ako oni in država utrpé škodo. — Govornik je za to, da se ločeno glasuje za oni pasus, ki označuje jezik. naredbe kot nezakonite, in o onem, v katerem se zavrača kot poguben in bezuspešen vsak poskus, da se reši to vpraš. drugim potom nego po drž. zakonu, morebiti celo uporabo § 14. — Princ Al. Liechtenstein je za predlog, ker jez. naredbe globoko žalijo nemški narod, ter jih ta ne prizna nikdar. Izvor vse nesreče je Stremayerjeva jezikovna naredba. Državna potreba, bez katere ne more obstati Avstrija, je zakonita vvedba nemščine kot državnega jezika. — Kršč. soc. so svojo dolžnost, kot pristaši nemške celokupnosti, vedno izvrševali, ne tako nem. radikalci, katerim so jezik. naredbe donesle največe uspehe, in kateri so se proti drugim nemškim strankam ljutejše borili nego proti Slovanom in drugim sovražnikom. — Ne more pa pristati za stavek, da se zavrača vsako drugo rešenje jezik. stvarij, razun rešenja po drž. zakonu. To je sicer teoretično pravilno, ali praktično pri sedanjih razmerah neizvedljivo. Drž. zbor more narodna ali jezikovna vprašanja rešiti le s pestmi, ne pa z mirnimi razpravami. Da, vladi oponaša, da ni uže po naredbah stvorila podstave poznejšim razpravam v drž. zboru. Saj lahko izda naredbo, katero pozneje odobri drž. zbor. To bi bila jedina pot, da se reši to vprašanje. — Dr. Scheicher napada zlasti nemške nacionalce, ki s svojim vedenjem delajo le Židom veselje. Vladina neumnost je pripomogla ljudem Schönerejeve barve, ki teptajo vsako kulturo z nogami, do tolike veljave. Dr. Philippovich dvomi, da bi bil pravi izraz celokupnosti, ako se odstranijo elementi, ki so v tem času pošteno bojevali se za svoje nemstvo. V dež. zboru niso nem. nac. dali povoda, da dvomimo o njih udanosti do države. — Doslej se še ni nikdor zmenil za današnjo vladino izjavo. Ali grof Thun ne čuti, da on zavira namerjana posovetovanja? Vlade nimajo poguma, da izvajajo posledice. Tako imamo ustavo in bezkončne naredbe, tiskovno svobodo in neomejene konfiskacije; pravo društev in zborovanj ter policijsko nadzorstvo. Življenje narodov določajo drugi faktorji kakor kratko žive vlade. Nemci v Avstriji so v kult. zvezi z Nemci v cesarstvu, drugi narodi ne izgubé svoje narodnosti, ako imajo kulturo, ki je sposobna za življenje. — Dr. Lustkandl pravi, da spada zakonodavstvo o jez. vpraš. v kompetencijo drž. zbora. Ako se prizna, da se more ono rešiti potom § 14., se s tem izroči implicite vprašanje kompetenciji drž. zbora. — Richter imenom nem. nac. je za predlog. Nikdar še ni bila česka agitacija v Nizi Avstr. tako predrzna. Gostoljubje, katero uživajo Čehi v nemških deželah, se nesramno zlorablja; odkar so jezikovne naredbe, teh par Slovakov na Nižavstr. razgraja, kakor da bi bili oni gospodarji v deželi. Katol. ljudska stranka je izdajalska nad svojim narodom. O Grabmayerju pravi, da o vedno sožigali najboljše nemške može, in ako se nadaljuje tako, pridemo do male peščice. A sedaj še nismo tako daleč, in odločilni krogi še spoznajo furor teutonicus. — Dötz omenja, da se je protirimsko gibanje pričelo vsled Nemcem sovražnega stališča klerikalcev. — Pixhofer omenja nevarnosti, katera preti armadi, ako se zapostavlja Nemštvo. Nemščina se mora vvesti kot držav. jezik v urad, šolo in armado. — Noske se protivi knezu Liechtensteinu in Auerspergu, da je drž. zbor mrtev, in da uporaba § 14. ni ne-

zakonita; to je največa nezakonitost in ustavolomnost, ki se je izvršila.

Auerspergov predlog, da se črtajo stavki o nezakonit. §. 14., se zavre z vsemi proti glasom veleposestnikov; Liechtensteinov predlog na črtanje stavka, da se zavrača uporaba § 14. kot pogubna in bezuspešna, se sprejme z glas. velepos. in krščan. soc. proti glas. nem. napred., socijalnih politikov in nem. nac. Ostala izjava se sprejme z vsemi glasovi proti jedinemu glasu grofa Friesa. Ta debata v nižavstr. zboru je jako poučna, ker so tudi tukaj izrazili različna načela o možnosti rešenja jezikovnega vprašanja. Princ Liechtenstein se je postavil na stališče, da more vlada pot pripraviti z naredbami tudi s pomočjo § 14. To misel so, kakor smo omenili uže večkrat, imeli tudi nekateri državniki pred 15 leti, in je sama na sebi dobra pri predpolaganju, da se postavi vlada na pravo avstrijsko stališče. — Nižavstrijski namestnik je dal razumeti, da je zadnji čas, da stopijo Nemci v razgovor z vlado in Čehi; drugače pojde vlada svoja pota, torej bode rabila moč § 14. tudi za jezikovno vprašanje. — Prof. Philippovich je med drugim rekel tudi to, da nemški krik radi jezikovnih naredeb je neosnovan, nekaj švindel . . . Prav je imel, a zahvale ne bode žel pri Schönerejancih, katere imenuje dr. Scheicher glupce, recte glumače.

Gornjeavstrijski. V utemeljevanju predloga o zakoniti določbi nemščine kot jedinega poučnega jezika v vseh javnih šolah in jedinega razpravnega jezika pri vseh avtonomnih oblastvih je dr. Biteh rekel: Predlog izvira iz želje, da vzdržimo v svoji domači deželi narodnostno jedinstvo in čistoto ter jo tako obranimo odnošajem in razmer, ki morajo le kvarljivo vplivati na nje blagostanje. Povsem opravičen je pa tudi z ozirom na državnopravno sestavo monarhije in na zgodovino posamičnih kraljevin in dežel. Avstrija je državna zveza raznih zgodov. političkih individuálnosti, ki videjo v deželnih zbiorih nadaljevanje in ohranitev svojega narodnostnega, političnega in gospodarskega življenja. Med pravi teh individuálnosti je prvo narodno pravo. Gornja Avstrija ima nepretržno in nepreklicno pravo do narodnostnega jedinstva in dolžnost, da ga ohrani poznejšim rodovom. Dež. zbor torej ne vrši le prava, temveč tudi dolžnost, ako osigura narodnostno jedinstvo dežele. Ta je v nevarnosti pri šolah in uradih. Povsem nemška občina utegne po tujih priseljencih izgubiti svoj nemški značaj, in ako tujci dobé večino v občinski upravi, utegne se vvesti uradovanje v tujem jeziku. Nevarnost, ki preti šoli, je še mnogo večja, ker ima šola skrbeti za naraščaj. — Dež. preds. se je le v toliko protivil, da bi bil dež. zbor za določitev učnega jezika kompetenten; to spada v področje dež. šolskega sveta. — Predlog se je sprejel soglasno. Identičen je s Koliskovim v nižavstr. dežel. zboru, ki ni bil potrjen. Seveda je Gornja Avstrija v istini većinomoma nemška, a Niža Avstrija ne. A zato ta predlog v gornjeavstr. zbornici pač ni bil potreben ali nujen.

Gališki. 27. marca. Po nasvetu dež. odbora prevzame dežela poljsko ljudsko šolo v Biali ter ji dovoli 4000 gld. letne podpore. — Zvečer se je razpravljalo o predlogu Urbanskega radi poostrenja pravilnika. Ker so pri glasanju maloruski, demokratski in poslanci poljske ljudske stranke in kmečke zaveze ostavili dvorano, se je sprejel predlog z 81 proti 2 glasoma. — 28. marca. Sprejela se je resolucija, ki pozivlje vlado, da ustanovi v Krosnem realko in v Mielcu gimnazijo. — 29. marca se je završilo zasedanje dež. zbora. — Dež. glavar grof Stanisl. Badieni je omenjal, da naj bodo žalostni dogodki med zasedanjem (polom hranilnice) svarilo, a tudi bodrilo za varčnost in previdnost, ter v nauk, da se mora gospodarsko delo osnovati na zdravi podstavi. Spominjal se je uspešnega delovanja dež. zbora. Poljak grof Tarnowski in Malorus Zajackowski sta se mu zahvalila na vodstvu dež. zb. razprav.

Poročila.

Češko društvo za posredovanje služeb na Dunaju je imelo 26. marca četrti občni zbor v »Českem narod. domu« XV Turnergasse 9. To društvo deluje že četrto leto. Od tisočev dečkov, ki prihajajo leto za letom na Dunaj, da tu vstopijo v pouk k rokodelcem, jih je nad polovino Čehov s Češkega, Moravskega in Slovaškega. Po posredovanju nemških ustavov so dobivali mesta dostikrat pri povsem nemških mojstrih ter so se tako sami do cela potujčili. Dunajski Čehi so, uvidevše veliko škodo, katero s tem utrpí češki narod, na predlog drž. posl. V. Kurza 1896 ustanovili društvo za posredovanje služeb češkim dečkom pri čeških mojstrih. To prevažno društvo zasluži, da se k njemu obračajo vsi češki roditelji, učitelji, duhovniki, staroste občin in društev itd. ter je podpirajo duševno in gmotno. Društvo posreduje povsem brezplačno. Agenda društva je tolika, da je imelo samo v prošlem letu 3278 dopisov. Imelo je v tem letu 29 odbornih sej. Članov je imelo 562, in sicer 3 ustanovnice (posl. dr. Kurz; klub čeških drž. poslan. in mesto Praga) 60 podpornih in 499 pravih. — Od členov je 10 na Češkem, 7 na Moravskem, 12 na Slovaškem 9 na Nižeavstr. razun Dunaja, vsi ostali so na Dunaju. — Društvo je 1898 priskrbelo 298 učencem mesta; v vseh treh letih 543 učencem. Ako prištejemo še januar in februar tega leta, je v vsem bilo 617 posredovanj. Društvo je naprosilo češka mesta, cerkvene dostojanstvenike in denarne zavode za subvencijo. Doslej je prejelo od Prage 50 gl., od mesta Plzen 15 gl., Cirilo-Metod. ustava v Brnu 20 gl., klub čeških držav. posl. je daroval 50 gl., biskup Litomerski Schöbl 10 gl. in nekateri posamičniki manjše vsote; v vsem 213 gl. 83 kr. Vsekakor se še odtujejo mnogi rodoljubi. Saj nasprotniki dobro vedo, koliko vrednosti je to društvo za preprečenje raznarodovanja čeških priseljencev. Koliko tisoč Čehov je uže postalo to, kar je dr. Lueger nazval: dobri Dunajčani, to je narodno povsem indiferentni, a njih otroci ne znajo več materinščine. Taka usoda je pretíla prišedšim dečkom, saj se v mladih letih še ni mogla razviti narodna zavest v toliko, da bi se ne zatrla popolnoma v tuji družini in tujem občevanju. Društvo je v 3 letih posredovalo za službe 253 dečkom s Češkega, 197 z Moravskega, 30 s Slovaškega, 45 z Dunaja, 12 iz Niže Avstrije, 4 s Hrvatskega, po 1 iz Galicije in Silezije. Največ (nad polovino) jih je bilo starih po 14 let; le malo nad 16 ali pod 14. — Ker se je pričela agitacija, da naj Nemci ne sprejemajo nobenega slovanskega učenca, je to društvo tem pomembnejše za mnoge češke obrtnike Dunajske, katerim dovede rojake v učence in pomočnike. Tudi v tem pogledu veljaj rek: Svoji k svojim! Naslov društvu je: Český spolek pro opatrování služeb v Vidni, IX. Pramergerasse 12.

Načelnik kluba ital. posl. v tirolskem dež. zboru, bar. Malfatti, je sklical za 6. apr. drž. in dež. poslance, da jim poroča o pogajanjih, katera je vodil imenom vlade dr. Kathrein. Ostala so bezvspešna, in torej se tudi letos Italijani ne udeležé deželnozborskih sej.

Komers v proslavo otvorjenja hrvat. delniške tiskarne v Mostaru, 4 apr. je posetil biskup Buconjić, okr. predstojnik bar. Pitner, general Varešanin, bosenski provincial Curid in mnogo drugih dostojanstvenikov. Urednik »Osvita« Milčević je razvil program hrvat. stranke, napil cesarju in odposlal udanostni brzojav posredovanjem min. Kallaya. Prof. Glavaš govori o namenu zavoda, ki

je posvečen prosveti in bujenju hrv. zavesti v Bosni in Hercegov. bez razlike vere, stanu in stranke. Šerif efendija Arnautović nazdravlja kot mohamedan kulturnemu napredku hrv. naroda in veliki hrvatski katol. duhov. Glavaš nazdravi mohamedancem, ker v borbi za narodnost ne velja nobena verska razlika. — Telegramov je došlo nad 300. Iz Sarajeva je došla deputacija, tako tudi iz drugih bosenskih mest in Metkoviča. Na večer je bila v hrvat. gledišču velika slavnostna zabava.

V »Katol. domu« v Ljubljani je bil 6. apr. a shod konsumentov in članov gospodarskih zadrug. Ker je bil javni shod prepovedan, sklican je bil na podstavi § 2. Predsedoval je dr. Šusteršič. Kapl. P. Hauptmann je opisoval potrebe in koristi konsumnih društev. Dr. Šusteršič je govoril o deželnozborskem govoru dr. Tavčarja ter dejal, da tako podlega govora še ni bilo slišati v dež. zb. — Vlada o zadružnem gibanju sodi ugodno, zato nasovetuje brzojavne pozdrave min. Thunu, Kastu in Dipauliju. V teh brzojavkah prosijo zastopniki zadružništva brambe proti intrigam in nasprotovanju ljudstvu sovražne koterije. Dr. Krek je konečno zahteval, da se Raiffeisenovim posojilnicam da ista popularna vrednost, kakor mestnim. Konsumna društva naj nehajo in se razširjajo na podstavi gospodarskih zadrug. Napadal je Schwegla, češ, da je s svojo prisotnostjo na trg. shodu sklepal kupčijo med nemškim in slovenskim liberalizmom.

Dež. šolski nadzornik na mesto dr. Zindlerja, za Štajersko je imenom ravnat. Mariborske gimnazije dr. P. Stornik. Nemški listi so vsled imenovanja Slovenca jako razburjeni.

Shoda trgovcev in obrtnikov v Ljubljani 6. aprila v »Sokolovi dvorani« se je udeležilo nad 1000 zborovalcev. Otvoril ga je dr. Tavčar. Predsednikom je bil voljen A. Pogačnik, trgov. iz Cirknice. — Župan Hribar omenja, da je ta shod protestni shod proti konsumnim društvom in obrambi za interese trgovcev in obrtnikov. Sviri pa pred jednostranostjo, ker je zadružništvo velikega pomena za stanovske interese. Zato se obsoja le ono zadružništvo, ki kmetu jemlje smisel za njegove prave dolžnosti in deluje demoralizujoče in razdirajoče. Imenom trg. in obrt. zbornice pozdravi predsed. Perdan shod. — O delovanju konsumnih društev poroča Lapajne iz Idrije; o organizaciji trgovcev in obrtnikov Petsche. — Shod je sklenul resolucije: 1. da se takoj ustanovi »splošno trgovsko in obrtno društvo za Kranjsko« v Ljubljani, v katero se je takoj volil začasni odbor 14 članov; 2. da se kar možno brzo ustanovi sloven. trgovsko-obrtn. banka v Ljubljani; 3. novo društvo naj deluje na to, da se omeji delokrog konsumnih društev, da se tako obdačijo kot trgovci, ter da skrbi za varstvo trgovine in obrti; 4. izreka se nujna potreba glede ustanovitve slovenske trgovske šole v Ljubljani.

Bukovinska vlada je uničila sklep obč. sveta v Črnovcah, ki je odrekel verifikacijo volitve dveh občinskih odbornikov. O njih se je svoj čas razneslo, da sta se dala podkupiti od prosilca za neko službo. Jeden od njih je tožil, a toženec je bil oproščen, ker se mu je posrečil dokaz resnice. Oba odbornika sta položila svoj mandat, a bila zopet voljena, in tedaj ni bilo nobenega protesta proti izvolitvi. Ker mestni zbor ni potrdil volitve, vložila sta utok na dež. vlado, ki je razveljavila dotični sklep. — V Trstu pa je bilo sodno dokazano, da je Nabrgoj govoril resnico; on ni zakrivil ničesar, vlada je moralala torej tem bolj uničiti samovoljni sklep tržaškega

mestnega soveta. Utemeljenje Črnovške odločbe se glasi: Obč. svet ima le pravico, da preišče volitev; iz tega pa še ne sledi, da bi imel pravico, da poučuje izraz volje volilcev, ali je izvoljenec v moralnem pogledu, ali z ozirom na svojo izobrazbo ali socialno položeno sposoben za izvrševanje mandata. Tega prava nima uže zato, ker bi potem ona stranka, ki je v večini, lahko poljubno izključevala zastop. nasprotne stranke od udeležbe na upravljanju občinskih poslov.

Trgovski minister Dipauli je došel 26. marca v Trst in se ondi mudil več dnij. Na pomorski oblasti so bila posvetovanja radi pristaniških zgradb. Izrazil se je tudi, da je prepričan o potrebi druge železniške zveze s Trstom ter da je on sam pristaš proge čez Ture in Predel.

Posl. Richter je v Češki Kamenici poročal svojim nem. volilcem ter priporočal ustanovitev velike jednotne nemške narodne stranke. Polit. boj, torišče katerega je danes Avstrija, ni vsakdanja prikazen ali domač prepir, nego je očiten začetek velikega boja narodov, in izid njegov odloči hegemonijo v Evropi, boja med Germanstvom in Slovanstvom.

V Trstu so 25. marca zborovali laški deželni poslanci istrski in obžalovali, da je vlada dež. zbor sklicala drugam, mesto v njegov legalni kraj, ter da s tem hoče vzdržati z dostojnostjo korporacije nezdržljivo in deželne interese oškodujoče stanje. Zato se udelež. prih. zasedanja le, da na kompetentnem kraju ožigosajo postopanje vlade ter omogočijo rešitev vprašanja o stalnem sedežu deželnega zbora.

V Krakovu je bil 25. in 26. marca shod Stojalowskega skupine pod preds. posl. Szajerja. — Stojalowski je rekel, da je nastopil proti Čehom, ker jih smatra slovanskimi Židi, dasi je sicer prijatelj Slovanov in celo očrnil kot rusofil. — Protivil se je lex Urbanski in zahteval občo volilno pravo.

Koroški ustavoverni knez Rosenberg je izdal knjižico „§ 14. in pomočki proti njemu“. Zahteva uveljavljenje nemščine kot državni jezik, a svari Nemce, naj se varujejo napak, katere karajo pri drugih narodih ter naj bodo dobri Avstrijani.

V polit. krogih je vzbudil veliko pozornost pamflet »Narodnostna politika barona Banffyja«. Ker prijavlja mnoge uradniške tajnosti, je jasno, da ga je pisal nekdo, ki je v narodnostnem oddelku ministerstva dobro znan. Ko je Polonyi radi tega interpelal, je javila romunska »Tribuna«, da je pisec Jeszenski, upravitelj narodnostnega oddelka v og. min.

V Celovcu je bil 23. marca shod. nemško-nac. polit. društva. Dr. Lemisch je poročal o polit. položnju, dr. Plohl pa stavilostro resolucijo proti vladi, najbrž iz hvaležnosti, ker ga je imenovala zastopnikom naučnega min. v kurtoriju rokodelske šole v Celovcu.

Avstro-og. vojna ladija »Saída« s 300 možmi je odplula v vstočno azijsko vodovje. Sklepa se na zvezo z vprašanjem o pridobitvi zemljišča v Rituju.

V Gradcu je bila 25. marca Bismarckova proslava, katero je priredila »zveza Germanov Widar«. Iro je obžaloval, da ne sme govoriti, kakor bi rad, ter razlagal o »pravem in lažnjivem Nemštvu«. Poslednje obstane na pol poti. Mnogi njegovi člani sicer nosijo črno-rudečerumeni trak, a v srcu so drugačne barve. Poslušalci so ga umeli in klicali: črno rumene! — Gradec je v Avstriji, kjer se zatira Nemštvo, naj krepkejša podpora vlade. Irov govor je najsijajnejši dokaz zato.

Dr. Lecher je 27. marca govoril v Brnu v »nem. društvu« o politiš. položnju. Povdarjal je, da hočejo vplivni kroji s prisilno slavizacijo stvariti narodnostno nasprotje med Avstrijo in Nemčijo ter tako porušiti zvezo obeh držav. Zato sovraštvo proti trozvezi, ki je narodopravni izraz skupnosti bratov obeh držav in poročstvo, da sinovi matere Germanije se ne bodo več bojevali drug proti drugemu. — Vladi se ni treba bati mladočeške obstrukcije. V to je Mladočehov premalo, a drugod bi ne našli podpore (?). Nato se je še protivil prevelikemu vplivu fevdalne aristokratije v Avstriji.

Wolf je na nemško-nac. shodu Dunajskem očital liberalcem, da so se udali le sili, ko so sklenuli, da ne pojdejo v češ. dež. zbor, a na skrivnem beračili in priberali od vlade, da ne izgubé svojih mandatov. Ti so v Praških listih izjavili, da je očitanje prazno in zlobno sumničenje. »Grazer Tagespost« je ponatisnula med brzovajkimi to obrambo pod napisom: »Abwehr czechischer Verdächtigung«. — Tako perfidno postopa nemško časopisje.

V romunski zbornici je 20. marca prečital Marghi-loman imenom konservativcev izjavo, da smatrajo narod. onečaščenim, ako ostane min. preds. Sturdza na čelu vlade po izjavah v ogerski zbornici o polit. zvezah med Sturdzo in Banffyjem. Sturdza razloži obseg Banffyju pripisane brošure, ki je v zvezi z lansko ponaredbo reskripta ogerskega nauč. minis. Wlassicsa. Ta ponarejevalec je morebiti tudi pisatelj one brošure. Min. preds. Szell je sam izjavil, da ji ne pripisuje nobene važnosti. Nečuvno je, da se na podstavi te obsoja minister. — Zbornični podpreds. nasvetuje, da zbornica protestuje proti atentatu na narodno čast Romunije, ki je bil stvorjen ponavljanjem teh inozemskih obrekovanj. Zbornica izraža polno zaupanje domoljublu in dostojanstvu vodje liberalne stranke, min. preds. Sturdci, ki je vedno branil interese naroda in čast dežele. Ta predlog se je pri imenskem glasovanju sprejel z 90 proti 18 glasom.

Deželni šolski svet štajerski je dovolil, da se izloči iz šolskega okoliša celjskega ter tvori nemška šola samostojen šolski okraj. Slovenska ljudska šola v Vojniku se bo vsled tega zvala »ljudska šola vojniške okoličice«. S tem so proglasili Vojnik za nemško posest.

Shod čeških narodnih delavcev na Dunaju je bil 26. marca. Red. Votruba iz Plzna je govoril o dvojni meri, katera velja Nemcem na Češkem in Čehom na Dunaju, ter o skromnosti in opravičnosti čeških zahtev za Dunaj. Soc. demok. Štrovik je rekel, da je glavno za človeka, da ima polni želodec. Odgovarjal mu je Chlubna. Soc. dem. delajo za židovske kapitaliste, a Čeha, ki nima ničesar, hočejo uničiti. Oni so nemško-židovska stranka. — Sprejela se je resolucija, ki protestuje proti krivicam, ki se godé Čehom; proti komediji z Lueger-Scheicherjevo volilno preosnovo; zahtevajočo izvršitev § 19. drž. tem. zakona ter želečo, da se češka inteligencija ne odteza od češkega preprostega naroda, temveč da stopi z njim v dotiko.

V og. zbornici je izjavil naučni min. Wlassics, da hoče vvesti obligatne kolegije, odstraniti obligatnost juridičnega doktorata in razdeliti ta doktorat na dve stroki, na juridično in na državnopravno. Vvesti hoče jednotno praktično jurid. vežbo za advokaturu in sodišča. — Osnovati hoče jednotno srednjo šolo. — Ljudske šole naj se poddržavijo, in pouk na njih bo brezplačen. V najbližjem času ustanovi ljudske šole v 1606 občinah, s 534 se uže vrše dogovori.

V Dunajskem mestnem zboru je 7. apr. dr. Förster vnovič silil, da se na Dunaju prekrsti kaka cesta v »Bismarckova cesta«, ker se je to zgodilo že v mnogih mestih na Češkem in tudi na Štajerskem. — No, pri sedanju sostavi mestnega sveta se mu ta srčna želja pač ne uresniči.

Gospodarski sastanek je bil 3. apr. v Splitu. Kapič je razpravljal o važnosti kmetijstva in gospodarstva, ter koliko bi v tem oziru še lahko stvorile občine, ki so vse preveč nemarne. O gospodarskih razmerah dalmatinskih je govoril dr. Miličević; o svrhi in delovanju kmečkih posojilnic Ivanišević. Sklenulo se je delovati za osnovo zadrug in deželne banke. Nadalje se je razpravljalo o povzdigi izvoza, potrebi železniških zvez in združenju s Hrvatsko, katero zahtevajo tudi gospodarski oziri. Preds. ni dovolil, da se govori o združenju, in pol. zastop. je pretil z razpustom.

ИСКРЕНА ПЈЕСМА.

Ах да сваки на свијету
Самог себе казат' оће,
Као мене самог' овђе
Моје туно перо што ће.

Би се људи међу собом
К'о дан и ноћ упознали,
А богови земаљски се
Не би никад варат' дали.

Ја поменух за богове,
И поштујем њину славу,
А за мене да ви кажем
Ванстину муку праву.

Кол'ко могу на пренма
Прекрште ни стати руку.
Шетајући тамо амо
Подносиш тешку муку.

Гледајући туђа добра,
Која стоје по свијету,
И године брајех моје
Ево пројох педесету.

Цариград, 10. Октобра 1898.

Нити стекох, нит' што имам,
Па куда ће старост моја?
Али нека буде Боже.
За то сама воља твоја.

А ја што сам преживио
Ово мало по вијека,
Седам пута одио сам
По свијету тражит' л'јека.

У дню ми вало није
Као неки да добијем,
Све се бојаш непоштења,
То пред сваким рећи смјем

С науком се не помогах,
Да се славим ка' пјесници;
А на мејдан не палахих,
Да се спомињем к'о јунаци.

Нит' се могу похвалити,
Да сам има' каквог маха;
Само ваада што ме зову
Са именом сиромаша.

Шалета П. Урмановић,
потомак Сардара Бутора.

Gvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто уменъ —.

Ты — моя зоренька ясная,
Ты — моя радость, тепло!¹⁾
Спрячешься²⁾ — темень ненастная,³⁾
Взглянешь⁴⁾ ты — всюду⁵⁾ свѣтло!

Ты — моя пѣсня весенняя,⁶⁾
Пѣсня любви, красоты!
Смолкнешь⁷⁾ ты — время осеннее,⁸⁾
Слышна⁹⁾ ты — май и цвѣты!

(„Русск. Вѣстн.“ avg. 1898. — В. П. Б.)

¹⁾ subst. = teplota, ²⁾ skrije se = condit. če . . ., ³⁾ tema deževna, t. j. v deževno vreme ni solca i srce naše ni veselo, ⁴⁾ pogledaš = condit. če . . ., ⁵⁾ povsod, ⁶⁾ spomladanska, ⁷⁾ zamolkneš (prithiñeš), ⁸⁾ čas (vreme) jesensko, ⁹⁾ condit. če si . . .

Bož. Tvorcov.

Nekaj o poljskih „muhah“.

Neopravičena politična abstinenca je podobna otročjemu kuhanju, od katerega praktična pedagogika do sedaj mazila, goršega od **brezovke**, še ni „iztuhtala“.

Iz zapisnika starega politika-pedagoga.

Začnimo s »za zdravje«, končimo pa »za upokoj . . .
Institut narodnih univerz se je pri nas v Rusiji uže dobro udomačil ter se plodotvorno razvija od dne do dne. V stolicah so bile narodne lekcije uže v navadi, ko so, na primer, v drugih, zapadnih, evropskih središčih še le začenjali pomenkovati se o tej prepotrebni i prekoristni napravi. Moskva je v tem obziru opredila (prehitela) Petrograd vsaj pravilnostjo urejenja narodnih lekcij, katere se vrše v prelepem politehničnem muzeju ali pa na sami univerzi

Za poslednje čase pa tudi iz provincije prihajajo poročila, katera svedočijo, da tudi tam ta stvar probuja zanimanje, da je dovolj močij, katere so nujne pri izvrševanju podobnih načrtov.¹⁾ Danes, na primer, pišejo iz Kazani, da je tam ta ali oni profesor začel cel cikel lekcij narodnih o tej ali drugi učeni tvarini, da pa se ta učena snov razpravlja tako, da je razprava popolnoma dostopna ne le učenemu i obrazovanemu poslušalcu, a tudi ljudem samo gramotnim, to se pravi, takim ljudem, hrepenečim naukov i znanja, katerim je usoda odrekla v vsestranskem razvoju svojih duševnih sil, pač pa jim je samo dovolila nekoliko intimnejše seznaniti se s knjigo i pismom, nego je to pri prostoljudinu v navadi. Jutri pa takisto, ali vsaj podobno poročilo, najdete v novinah iz Kijeva, iz Odese, iz Harkova, iz Tomska itd.; iz *Varšave* pa o tej stvari poročajo »Mosk. Ved.« v 10 šte. t. l. take reči, da tudi za vas ne bo bez prida, če pozveste o njih to, kar je res, ne pa to, kar bi moralo biti res, ko bi se narodne razmere v našem zapadnem kraju razmotavale tako, kakor bi bilo drago meni, vam pa milo i sladko . . . Torej v Varšavi tudi snujejo narodno univerzo, aranžujejo narodna čtenja (čitanja), narodna predavanja, katera se bodo vršila izključno na sami univerzi, krome (razun) predavanj medicinskih, katerim je mesto, seveda, le tam, kjer jih demonstrujejo, a to more biti samo po raznih fizikalčnih i kemičnih laboratorijah i medicinskih klinikah, katere pa niso v občli vseučilišni zgradbi. Od teh publičnih ali vsenarodnih predavanj obetajo si ljudje, kateri jim sočustvujejo, velika blaga, iz kojih pa je doslej samo jedno osigurano: *Ta vsenarodna čtenja gotovo nekoliko probude iz letargičnega spanja, v katero se je pogrúzilo (pogreznilo) i potopilo rusko občinstvo v Varšavi*; menda posnemajo Poljake, kateri se, razun gledališča, tudi ne brigajo za marsikaj, kar bi ne škodilo nramni i sploh duševni bodrosti i kreposti. Tako, na primer, resna muzika v Varšavi neki nima toliko prijateljev, kolikor bi jih morala imeti med takim, muzikalno bogato nadarjenim narodom, kakoršen je narod poljski, *ko bi med poljsko inteligencijo vejal oni duh, kateri se zapira i zatira smermi, dasi globoko vkorenjenimi v srcih poljskih; pa te smeri rušijo splošni mir i splošno ravnovesje, torej jim tudi imperium obtinentes še dolgo*

¹⁾ Od 21. feb. poročajo »Mosk. Ved.«, da je ministerstvo narodne prosvete okončilo splošni ustav, po katerem bodo morala vsa učena društva v Rusiji snovati i urejati »narodna vseučilišča«, kjer se pokažejo možna i potrebna.

sape ne dado; kajti vedo te smeri tje, kjer ne domi sladke melodije, ampak ije. kjer je slišen jok i stok usodopolnih zgodovinskih i plemenih navskrižij...

Mi podajamo samo načrt humanitarnih predavanj, iz kojih pa tudi razvidite, da je to delo v (na) Varšavski univerzi postavljeno široko i trdno, da bodo predavali ljudje, koji imado svojo zasluženno široko slavo, ali, če hočete, široko i trdno naučno reputacijo. Prof. Filevič prečita 6 lekcij na temo »Splošni obris stare ruske zgodovine«; prof. Kulakovskij bo predaval o južnih Slovanih — »Zgodovinsko-etnografski obris južnega Siovanstva«. Prof. Krasnij se vglobi v rusko narodno slovesnost. Prof. Aleksandrenko pa nariše sliko vshodnega vprašanja od 15. stoletja pa do naših dnij. Prof. Gusakov pa bo čital o pravu, občinstvu, državi. Prepodavatelj Plonskij je ozaglavil svoja čtenja tako: »Litterature française. La poesie dramatique«. Prof. Uljanov bo razkrival nauke o jeziku človeškem sploh. A bo dovolj primerov, iz kojih je pač jasno, da predavanja bodo zanimiva i da ne bodo jednolična, jednostranska. Kar pa se tiče načrtov predavanj po oddelih medicinskih i naravoslovnih, pravimo o njih v obče, da so tudi polni i zanimivi, podrobnostij pa ne navajamo, nam jih prav za prav ni treba, kajti naša smer je zavsem druga, naša smer je zabeležiti tisto posebnost, katero je g. čitatelj v načrtih humanitarnih opazil sam: *kakor tam, tako i tukaj blisti s svojo odsotnostjo poljski učeni element, poljska nauka, poljska naobraženost.*²⁾

Kako pa se je zgodilo to, popraša iznenadeni čitatelj. Varšava je stolica ne samo ruske poljščizne, Varšava je v obče inteligentno središče vse razkosane Poljše. Varšava se diči svojim polonizmom. V Varšavi diše poljski duh ter napenja vse strune, da bi ne zamolčali, ne zatibli poljski zgodovinski akordi. Varšava stavi zgodovinske spomenike poljskim genijem, *za sedanjike pa nima srca, med svojo vseučiliščno korporacijo, ne nahaja ni jedne duše, katera bi bila toliko srčna, da bi nastopila z umno, poučno besedo na prid svojega manjšega brata z ulice, na prid poljskega prostoljudina!* To so res čudne razmere, katere si vi, seveda, objasnite *po svojem*,³⁾ jaz pa čutim nekako *nравstveno dolžnost*, poročiti vam o tej stvari tako, kakor poroča o njej dopisnik ruskega lista, *kateri poševa za svoj deviz istino, naj bi bila ta kakoršna koli;* da i dopisnik je javno jeden iz teh, kateri imajo možnost pogledavati tudi za »kulise«, ne pa samo zreti »scene«...

Stvar o narodnem vseučilišču v Varšavi sprožila se je, seveda, *od ruske strani*, še poleti minulega 1898 l., kakor pripoveduje dopisnik »Mosk. Věd«. Začetkoma so poljski profesorji nekako plašno gledali na svoje ruske sobrate po katedri, i ni bilo slišno iz njih usten rešitelne (odločnega) »da«, ni rešitelne »ne«. Ko je pa

²⁾ Ruski lad ali akord profesorskih imen rušita le Filevič i Plonskij; pa od njunega polonizma ostali so, vidno, le pusti zvoki; vsaj prvi je obče znani predstavitelj ruske vede — *zgodovine*, drugi pa o francoskem predava po — francoski...

³⁾ A menda vendar ne več tako, kakor je koncem 60 let na veselici v Vranski čitalnici »prebrisaval« prisotno občinstvo o rusko-poljskih razmerah »hud gospod«, v slov. i ruskem pomenu besede, sploh pa vrl katoliški Slovan, trdeči, da pridejo »mučenci« (to so mu bili poljski vstaši!) v sedma nebesa; Ruse pa je takoj ozmerjal »krvoloki«, na onem svetu pa jim še ni pokazal nobenega mesta — kakor smo se zlojeziči mladi poslušalci potem pogovarjali med saboj — zato, kar dotični rimski sinedrij še ni dognal, seveda, kanonično, koliko predalov ima pekel, v kateri iz njih zaženejo »krvoloke«, hoteli so reči »staroverce«; kajti hinc lacrimae illae... Takim »prebrisovalcem« pač res najbolj velja pasti »ovčice« — na Pohorju!...

vsem postalo jasno, da Rusi ne bakušijo (lenušijo), ampak da resno smotrijo na stvar, je poljska stranka popolnoma pritihla ter je tako jasno označila svoje stališče v tem prevažnem delu. **stališče abstinencije**, po reku: наша хата съ краю, мы ничего не знаемъ и знать не желаемъ... kakor vidite, poljske »muhe« so huje, nego so muhe »španske«, a ruski ljudje v Privislanju so se jih uže privadili, koristnega početja radi poljske trmoglavosti niso opustili, dasi poljski duh ni miroval, ampak začel je pihati daže (celó) *v takih koticih, kakoršen je vseučiliščna knjigarna, kjer je g. šef odredel se prodajati vabilne listke na lekcije ruskih profesorjev*... Ruska potrpežljivost si je tedaj pomagala, kakor si je mogla pomagati: v Varšavi so h sreči tudi ruske knjigarne, katere so i prevzele razpečanje vabilnih listkov, i razpečale so jih, da je bilo kar lepo, bez vseučilišnega patenta na to. Lekcije so se začetkom tekočega leta začele, kakor jih je njih organizacija uže od začetka namenila, ni v sroku (obroku), ni v polnosti programa niso prav nič potrpele, potrpele so le glede poljsko-ruske oprave, alias **dokazale so iluzijo te poljsko-ruske sprave**...

To je vam jeden iz mnogobrojnih⁴⁾ »incidentov«, vršecil se od dne do dne v Privislanju med rusko i poljsko narodnostjo. Vsi podobni slučaji pač do očitnosti svedočijo, *da poljski narod še tiči v sponah jerobstva*, kakor je izvolila v štev. 52 VIII. l. uvekovečiti svoj odziv o slavnosti povodom odkritja Mickeviču v Varšavi koncem minuvšega leta — Celjska »Domovina«! Ta emfaza bila bi grda, ko bi bila hudobna. A notranja uprava tega lista ni sposobna na tako hudobijo, štejem si v čest, da mi je toliko znana s poštene strani. Emfaza je torej iskrena samo žal je to, da meri ne tje, *kjer je zverina*, i to, seveda, od nedostatka informacije o istinem položaju rečij.⁵⁾ Vzbudila je torej v moji duši ne srda i gnjusobe pač pa sožale, i nisem mogel zdržati svojega poriva iz narodne muze: »Ljubca moja, kaj si st'rla?!« »Poljski narod še tiči v sponah jerobstva«, to je gola resnica, *samo ne v sponah političnega robstva*, inče ruskega vladčestva, *a v sponah svoje vlastne mržnje*. Ta mržnja je podobna otročjemu kujanju, katero nič ne vidi, nič ne

⁴⁾ To pa ni preuveličenje (pretiravanje) ali hiperbola; ko bi podbirali malenkostna i bolj »efektna« navskrižja, katera umerno (zmerno) — rusko (liberalno!) novinarstvo nazivlje »недоуразумѣніями«, bolj pravo ime pa jim bo, seveda, »проявленія польскаго сепаратизма«, kakor jim pravijo bezobzirni, istino ruski ljudje, — nabrali bi jih pač bezbrojno število... Najnovejšega izdajanja »pojavi poljske primirljivosti« so pa rusko poljsko gospodarsko društvo, katero so nedavno skupno osnovali v Podljski guberniji veliki posestniki obeh narodnostij; dejstva Vilinske dume (magistrata) glede spomenika grofu Muravjevu; a biserjev tume obziru pa, seveda, na dolgo ostane vsa komedija »русскаго гнѣта« i »польскаго подѣма«, katero so tako spretno razigrali na ves svet povodom spomenika Mickeviču — »poljski rodoljubi«, to se pravi »dejatelji poljske sprave«, alias »poljskega rženda«, iusti uta slabo znauega od let 1831 i 1863...

⁵⁾ Takisto se je pregrešil tudi »Slov. L.«, pa bolj idilično, bez uradniškega aplomba, priobčivši o tej stvari nekoliko dopisov iz zlate Prage (na prim. št. 56., III. l., štev. 2., IV. l.), iz peresa dopisnika, menda, še mladega, pa vendar precej treznega mišljenja, samo preverno črpajočega iz virov à la »Slov. Pregl.«, kateri rusko-poljske razmere opisuje črez poljsko prizmo, kakor da bi bil sui generis lucas a non lucendo! Jaz tako mislim: Rusija je osnova i steber Slovanstva; kdor tako ali inče črni Rusijo, ta tako ali inče ruši ugled te osnove i stebra slovanstva, ergo ne more biti **pravi Slovan!** Tudi solnce neki ima svoje maroge; pa ljubeči i veseleči se sveta božjega o njih, če ne molčé, **vsemu svetu pa vendar ne trobentajo**, kar pa vsaj k prvi številki Prškega »Sl. Pr.« zavsem, menda, ne gre... A moja avtentičnost se tukaj opira le na »Sl. L.«, če ni vse popolnoma korektno, sit venia non sua sponte peccanti! Namen moj pa je čist i pošten...

sliši, nič ne veda (ve), vedati ne hoče. Ta mržnja ni le nedos'opna logiki, a ne razumeva i takih zgodovinskih istin, kakoršna je ta *da usode poljskega naroda ne rešujejo Rusi, ne rešuje je tudi ne poljski narod sam a rešuje jo, kakor pred celimi stoletji, tako i dan današnji poljska žlahta,*⁶⁾ katera je, med drugimi slučajnostimi, podpala tudi **ruskemu žezlu kot urodju Providenja**, proti kojemu pa, kakor je znano, ne prijemljejo nikjer rekursov... Ta mržnja, zavite jo zgodovinsko, plemeno, versko ali še kako drugačno, ta mržnja pravimo, bezpretrivno dela svoje vražje delo tem. *da svojim perfidnim odnošenjem k vsakemu blagemu načinjanju svojega velikodušnega zagovalca kar v korenini podrija vsako nado* — na kako vzajemno pobotanje političnih strastij? Kaj še le vsako nado na kak bolj znosni modus vivendi, nego je bil tisti, s kojim sta drug drugega promučila uže nekoliko stoletij dva brata po krvi, a prvotno i po veri... Ta mržnja kuje »spono« **bezkončnega sovraštva**, pod pezoj kojih trpi največ vse slovanstvo, posamni členi njegovi pa trpijo sorazmerno vlogi, katero igrajo v obćem razvoju plemen slovanskih; a vloga poljskega naroda je v tem obziru ničevna, torej. rešite sami, na kateri strani je več trpljenja...

Recite, kar koli hočete, pa, po mojem, težnje poljske žlahte sočutij istinitega slovanstva ne stojijo, **na protiv**, gorje pred stolom sodnim istinitga slovanstva t.m. kdor jih tuko ali inace podpira; kajti teh teženj ne prešinja duh mira i sprave, katera zlatimi črkami blistita na praporu zgodovinskega poklica naroda ruskega. pač pa od nekdaj veje od njih duhom zlobe i uničenja kaj bi vi mislili koga? — Seveda, nikogar ne v taki meri, kakor nje same i naroda poljskega. če se je ne odkriža za blagoč⁷⁾no: suae quisque faber fortunae — Die Zeiten sind vorbei... Bož. Tvorcov.

Ruske drobtinice.

Съ миру по пиѣхъ. голому рубѣхъ.

Židovski trgovci v Moskvi in moskovski guberniji morajo prositi za koncesijo za trgovino l. reda na finančno minist., in general. guvernerja, a po 10 letih isto podaljšati.

V slovanskem dobrotv. društvu Petrograjskem je bil voljen predsednikom (po resignaciji grofa Ignatijeva) gen. Komarov z 62 od 70 glas. Gen. Kirjev ga je v to priporočil kot zvestega pristasa slovanske misli, za katero verno deluje uže dolgo vrsto let.

Car je dovolil, da se 1000 rub. uporabi za priredbo Puškinove razstave 1000 rub. izda za oslavo Puškinove stoletnice.

Iz novin.

Mladočeško glasiló je zelo nevoljno, ker je vlada sporočila svoje namere v jezik. vprašanju v nižeavstr. dež. zboru in ne v češkem. »Nar. Listy« pravijo, da se jezi-

⁶⁾ Udržujemo izraz. srodni s poljsko »šljahto«, seveda, ne v slovenskem pomenu besede, a poljskem, dasi tudi Slovenci imajo svoje »žlahte gospode«. . . Po poljski pa pomeni ta beseda plemstvo, a plemstvo ne navadno, pač pa plemstvo bojno i trljedino, kakor je bilo bojno i trjedino. na primer. staro-rimsko vojsko: agmen primum — nositelji rimsko-katoliškega fanatizma — »Ksendsi«; agmen medium — nositelji staro-poljskega aristokratizma — »šljahtiči«; agmen novissimum — nositelji lažnjivo — poljskega patriotizma »pani«. To so prav za prav celoma različne prvine, katere zjedinja v jedno celoto-tvrdnjava jedina poljska mržnja, v kateri vse poljsko zavedne prvaštvo uvidova svoje zgodovinsko geslo, nekaj podobnega znamenitemu »in hoc signo vinces!«...

kovne naredbe tičejo le čeških Nemcev in Čehov, ne pa Niže Avstrije, ter smatrajo ves dogodek za dokaz, da misli vlada ugoditi bolj Nemcem nego Čehom.

»Köln. Ztg.« poroča, da se v mestu Poznanju kličejo 7 in 8 letni dečki in deklice na policijo in tam izprašujejo, ali so imeli privatni pouk v polščini, kje stanujejo, in kako se zovejo one dame, ki so jih učile, kateri otroci so še bili pri pouku itd., da potem policija kaznuje te rodoljubke, ki se predrznejo, da učé zasebno in brezplačno v polščini poljske otroke. Ali je še kje drugod možno kaj takega, kakor sedaj v pruski Nemčiji.

V »Slov. Prehl.« je opisal prof. Trínko italske Slovence. V slov. obćinah živi 31.778 duš, v mešanih je do 9000 Slovencev. Oni spadajo k videnski nadškofiji in imajo 4 čisto slov. in 8 mešanih župnij. Ljudskih šol je krog 50, zanje plačujejo slov. obćine krog 40.000 lir, a slovenščina je iz njih izključena.

»Hamburger Nachrichten« pozivljejo naše nemške nacionallce, naj nekoliko brzdajo svoj radikalizem, ker je v vladnih krogih avstrijskih volja, da se dožene sprava z Nemci, ter se to podpira tudi od nemške strani. Nemštvo v Avstr. je samo po sebi prešibko, da vrže Čehe iz vladnega sedla ter se sam vsede vanj. Kaj pa imajo nemški elementi pričakovati od Poljakov, na takih zvezo računijo nekateri, kaže se v Prusiji. Izključno nemška vlada je nemogućna, ker bi Čehi pričeli obstrukcijo po vzoru nem. radikalcev.

O kaznovanju prof. Delbrücka omenja »Czas« zelo umestno: 800 nem. vseučil. profesorjev je podpisalo memorandum proti Badeniju. A doslej se ni čulo, da bi bil le jeden se oglasil za prof. Delbrücka in za akadem. svobodo. Jasno je, da imajo več poguma za proteste proti tuji vladi, nego za proteste proti svoji. Zakaj ni g. Bosse pričel preiskave proti vsem tem profesorjem, ki so šli v polit. agitacijo zavezne države? Ako jim ni dovoljeno, da kritikujejo naredbe lastne vlade, koliko bolj bi se jim morala prepo vedati kritika avstr. vlade.

Princ Al. Liechtenstein javlja v »Reichsposti«, da je kombinacija Chlumecky-Liechtenstein presmešna, da bi se upoštevala. Kršč. socijalna stranka pride sicer še gotovo do krmila, a tega se oprime le, kedar bo polit. položenje tako, da bo mogla izvršiti do cela svoj program v korist ljudstvu. Morebiti ne bo dolgo do tega, a popreje hoče skrbeti, da se Nemci otresejo Schönererjanskega terorizma, in potem bo tudi kombinacija Chlumecky nemožna, ki je le sad sedanje, po tem terorizmu provzročene zažatenosti. Najsmešnejše pa je, ako se tvrdi, da kršč. socijalci storé uslugo sedanjí vladi s tem, da hočejo postati nje nasledniki.

»Hrvat. Domovina« je objavila obširno zgodov. razpravo, v kateri dokazuje, da so sloven. pokrajine Štajerska, Kranjska in Koroška vkupni in nerazdeljivi del kraljevine Hrvatske, da so razni vladarji pripoznali vkupnost hrvatskega in sloven. ozemlja. Povod tej razpravi je dala hrvat. sloven. skupščina lansko jesen na Trsatu. Opisuje zgodovino slovenskih dežel, 1490 potvrdi kralj Vladislav Hrvatom vsa prava ter obeta in se zaveže, da bo branil izvestne tvrdnjave in gradove na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem proti Maksimilijanu avstrijskemu, 1620 je imenoval hrvat. sabor štajerskega glavarja Gallerja zaradi zaslug za Štajersko pravim članom Hrvatske. Za časa turških navalov rotili so avstr. vladarji Hrvate in Slovence, naj delujejo zajedno; tako je pisal cesar Ferdinand Hrvat. in sloven. stanovom, imenoval tri kraljestva, ogersko, češko in hrvatsko; a h Hrvat. prišteval izrecno tudi tri slovenske pokrajine Kranjsko, Štajer-

sko in Koroško. — Ko so prejeli Hrvati pragmatično sankcijo od Karola IV., je omenil v dekretu, da le oni more biti vladar-kralj Hrvatske, ki poseduje razun Hrvatske tudi Štajersko, Kranjsko in Koroško. — List misli, da je čas, da zahtevajo narodi svoje, da se zjedimo in složimo, da pretrgamo vse umetne vezi, ki nas ločijo.

Dr. Mattuš razpravlja v »Osveti« o polit. težnjah; v prvi vrsti o dr. Škardovih izvajanjih k jezikovnemu vprašanju in o dr. Slavikovi knjizici, kjer tvrdi ta, da je razširjenje dež. avtonomije v precejšnji meri možno tudi pri sedanjih ustavi. — Dež. zbor in odbor se ne bavi samo z važnimi, temveč tudi z ničevimi stvarmi. Ker je Češka tako prostrana, nakopiči se toliko lokalnih stvari, da se skoro ne pride do zakonodavstva. Češki dež. zbor ne bo preje uspešna zakonodavna korporacija, predno se ne znebi lokalnih in administrativnih stvari; to pa se ne zgodi drugače nego z zopetno vvedbo okrožnih vlad in zastopstev, ki bodo posredovalci med okraji in deželo. V to je neizogibno potrebno, da se uravnajo deželne financije, ker bi se sicer moralo skrbeti za okrožne proračune z dokladami.

Sofijski »Mir« javlja, da se je bolgarska vlada po dolgem razmišljanju odločila za posojilo 260 milj. frankov za konverzijo drž. dolga. Za tekoče potrebe je sklenen dolg 35 milj. po 6 proc. Bolgarska vlada sme v južni Bolgariji graditi železnice samo z dovoljenjem Dunajskega društva vstočnih železnic (baron Hirsch). »Blg.« pravi, da častniki in uradniki niso dobili v februarju izplačanih plač. Nedavno je pričel izhajati nov vladin list »Novi vek«, ki hvali Stambula, »da je dvignul Bolgarsko na častno mesto med evropskimi državami«, in grdi Stojlova kot prijatelja Rusije. Zares krasen list!!

Brnska »Moravska Revue« prinaša članek »o sporazumljenju«, ki se pripisuje nem. baronu Offermannu. Čehi in Nemci naj se v sudetskih deželah sprijaznijo. Čehi naj ne bodo predstraža Slovanstvu, temveč vez med nemškim zapadom in slovanskim vzhodom. V tej kulturni zadači, a ne v slepem sovraštvu proti Nemštvu naj iščejo svoj blagor. Saj se Nemštvo v teh deželah ne dá potlačiti, zato ga tudi Čehi ne smejo smatrati vsiljencem. Nemci pa morajo opustiti svoje preziranje do Čehov, ne smejo zabiti, da so oni veja velikega slovan. naroda, — Offermann bi umestniše svoj spomin napisal nemškimi opozicijonalcem.

Graška »Tagespost« pravi z ozirom na podporo nemškega gledišča v Ljubljani, za katero so glasovali »radikalci« proti ugovoru »klerikalcev«, — da so bili vsled liberalnoklerik. zveze Nemci osamljeni in od Slovencev majorizani. Te razmere se morejo premeniti le na korist Nemcem, ako se ti sporazumeje s takozv. radikalnimi elementi. To sredstvo, s katerim se da ohraniti nemška posest na Kranjskem, ni novo, saj so si Nemci v dež. zboru po skupnem postopanju s polit. jim simpatičnejšo radikalno skupino slovensko pridobili koristij, katere bi jim bile sicer gotovo izgubljene.

»Neue fr. Presse« sporoča pogovor z Bismarckom iz leta 1880. Ta je dejal, da je v Avstriji, zlasti v nemških delih Češke, žalibog stranka, ki stremi za združenjem nem. avstr. dežel z nemškim cesarstvom. Ti ljudje nimajo smisla za prave interese Nemčije. Ta je med Rusijo in Francijo, ki bodeti vedno pripravljeni zvezati se proti nji, zato pa potrebuje mogočnega in zanesljivega zaveznika. To more biti le Avstrija, in zato bi bilo porušenje Avstrije največja nesreča za Nemčijo. Morebiti bi pridobila kakih 8—9 milj. prebivalcev, a 20 milj. Slovanov si napravila za smrtno sovražnike, a tudi katol. stranka v Nemčiji bi se preveč ojačila. A tudi Berlinu bi Dunaj škodoval, ako bi bili obe

mesti v jedni državi, uže vsled ugodnejše geograf. lege. Seveda mislim le na Avstrijo, v kateri nemški narod uže vsled ugodnejše geograf. lege vsled svojega zgod. in kulturnega razvitka obdrži svoje vodstvo, saj slovanska Avstrija je nemožna stvar. Ko se je pred kratkim mislilo na to, da si cesar Fran Josip stavi v Pragi sv. Vavčarovo korono na glavo, sem proti temu svaril, seveda s tem nisem hotel vplivati na lastno določitev Avstrije. — Pravijo, da je v tem poročila nekaj neresničnega, nekaj za naše razmere nalašč izmišljenega.

Berolinska »Germania« razpravlja o zboru »Evangeljske zaveze«, kjer se je sklenulo, moralno in materijalno podpirati protirimsko gibanje v Avstriji. — Povdarja, da je to vmeševanje v avstr. stvari, katere ne bi smeli pripustiti odločilni krogi v Nemčiji. Schönerer-Wolfova opozicija ima namen, da spodkoplje državno avtoriteto in pripravlja k odpadu od Avstrije; javno mnenje v Nemčiji naj se pripravi v korist avstr. Nemcem in jim donese tudi denarne podpore. Nemški protestantje naj mislijo, da se avstr. Nemci proganjajo zaradi svoje vere. Protirimsko gibanje nima z vero opraviti ničesar, temveč je le politiško-revolucionarno, veleizdajsko gibanje; njegovi voditelji netijo narodnostna nasprotja in se nadejo, da Nemčija priskoči Nemcem v slučaju polit. preobrata ter spoji nemške dele Avstrije z nemškim cesarstvom.

»Mosk. Ved.« pišejo, da so časi uže minuli, ko se je s tujimi časnikarskimi članki vplivalo na rusko politiko. Zlasti avstro-og. novine, ki toliko prepričevalno pišejo o potrebi narodnostne samostojnosti na Ruskem, naj se najprvo potrudijo za uresničenje tega v njih domovini, saj so tam Slovani, ki niso bili premagani kot Finci, temveč so se zadovoljno združili z Avstrijo.

O gibanju za madjarsko liturgijo sporočajo madjarski listi, da so deželnemu odboru došle nove odobralne izjave 200.000 madj. katolikov. Tem se je pridružilo 129 grško-katol. svečenikov. Grško katol. biskup Jul. Girczók je izjavil, da papež ne odkloni opravičene zahteve, a da je za vvedenje madj. liturgije treba več časa; Szellova vlada bode podpirala to stremljenje, dasi je povsem verska stvar. Zares naroden biskup!

Vsled ukaza iz Rima zaradi ureditve bogoslužja v staroslovenskem jeziku naj bi se bile podpisale vse cerkve, v katerih se služi bogoslužje v tem jeziku. Kakor poroča »Jedinstvo«, so v Dalmaciji prišli do zaključka, da se ondi ne upotrebuje nikjer več. Tako bi torej bila tam rešena stvar v prid latinskemu jeziku.

Posvečenje ruske cerkve na Dunaju.

»Nov. Vr.« se brzojavi z Dunaja, da je blagoslovljenje nove cerkve pri ruskem poslanstvu naznačeno na 4 (16) aprila. Odbor dotični pod predsedstvom ruskega pešlanika je odločil po tem slučaju veliko praznovanje. Čin opravila blagoslovljenja izvrši Varšavski nadepiskop Hieronim; prisluščevalo pa mu bo vse pravoslavno duhovenstvo avstro-ogersko i pa germansko. Povabijo na praznik znamenite pevce Moskovskega sinodalnega zbora,*) kateri potem dajo na Dunaju nekoliko cerkvenih koncertov, dabi Dunajčani imeli slučaj slišati pravoslavno cerkveno penje i seznaniti se z njegovim velikolepjem. Ta koncert napravijo

*) V 6. št. »Sl. Sv.« smo kratko naznanili to tudi mi. O tem zboru, kakor smo slišali posebe, je slavni dirigent Richter, ki ga je slišal sam v Moskvi, izjavil se v smislu, da takega petja ni slišal in ga ni na svetu, kakor je izvršuje Moskovski sinodalni zbor. Ves je vskipel od radosti, ko je zvedel, da bodo slišali to petje tudi na Dunaju Op ur.

najbolj s pomočjo grofinje Kielmanseggove, soproge namestnika Niže Avstrije; ta visoka gospa je rodom Rusinja, prvonačelno ime jej je bilo Lébedjeva.

Tako torej pravi dopisnik »Nov. Vr.«; mi pa poročamo i priporočamo vsem Slovencem, na Dunaju i v domovini, to vest, ker je, po našem, za nje, da i ne samo za nje, a za vse Slovane velikega pomena. 16. aprila po Vašem slogu bo 2. nedelja po Veliki noči. Slovenski velikošolci, zapomnite si to število i naprežite vse svoje sile, da bi vam bilo možno tako ali drugače udeležiti se te cerkvene pravoslavne svečanosti. Če pa na svečanost ne dobite vstopa, pa vsaj koncerta ne opustite. Koncert bo v obšče dostopen vsemu občinstvu Dunajskemu, med kojim seveda slovenska mladina ni poslednja špica v kolesu. A ne samo vi, slovenski visokošolci, udeležite se slavnosti, povejte i svojim tovariščem srodne krvi, kako praznovanje bo na Dunaju 4. (16.) aprila, i kaki glasovi pravoslavne pesmi se bodo razlegali na Dunajskem pobožju tem povodom. A Graški slovenski vseučiliščniki, Graški »Triglavlani« — menda vendar vaša usoda ni tako žalostna, da bi vsaj bolj denarni iz Vas ne udeležili se te redke svečanosti! O imovitosti tukaj besedovati pač nič ne velja, v podobnih rečeh je vsesilen le duh. Ta duh vse težkoče premaga, če pa duha ni pravega, pa ni mazila takega, katero bi naladilo i predramilo apatiji, ali pa nevednosti i trmoglavosti: Что чѣмъ нѣтъ, то тѣмъ и отаивается.

Konečno pa še jedno. Moja beseda na tem mestu ne velja najprej ideji duhovni ali cerkovni, moja beseda opozarja vas na cerkovno umetnost, na cerkovno penje pravoslavnega izpovedanja. Moja beseda ima glavno smer čistiti pojme o pravoslavnem petju, katero, zagrančno Slovanstvo malo zna, kajti redko, prerediti ima možnost slišati je v taki obliki, v kakoršni ono živitama, kjer živi pravoslavje. A presoja je kaj radi, najraje, seveda, taki ljudje, kateri nimajo sploh sposobnosti za kritiko pravoslavnega petja. Cerkovni obredi, verska ideja nam je tukaj čisto pobočna, postranska reč, zanima nas, zanimala bo tudi vas, če se slovesnosti udeležite, le toliko, kolikor cerkovno penje, cerkovna muzika probuja človeško srce k stremljenju navzgori. Da je sila cerkovne pesmi v tem obziru velika, tega ne tajimo ni mi, ne boste tajili sami, če boste lično prisotstvovali na svečanosti, da i na koncertu. Iz milobnih i mogočnih glasov pravoslavne pesmi zaslišite, kaj pomeniti divni Puškinski kritiki

„Дѣла давномыслившихъ дѣй
Преданія старины глубокой;“

vi se do očitnosti prepričate, prepričate se sami, da miloba mogočnost zvukov pravoslavnega petja ni nekaj domačega, nekaj Dunajskega, pač pa da je tale pota i polnota iz »дальнихъ странъ«, iz onih krajev, kjer, po istem Puškinu, veje

„Русскій духъ... тамъ Русью пахнетъ!“

Minula je cela, cela četrt veka, ko sem prvokrat uvidel belokameno i zlatoglavo Moskvo. Ptičkom na perutih poletel sem najprej v Kremlj, v Čudov monastir (samostan), to se pravi v katedralo Moskovsko, kjer je šla, se je vršila, ravno tedaj obednja, sv. maša, katero je služil Moskovski mitropolit. Tedaj sem jaz prvokrat slišal »Čudovce«, i dasi sem se uže 2-letni naslušal vsakega petja v Petrogradu, ni mi bilo moči zadržati svoj vostorg, iztrgnuvši se iz globine srca: „Господи, хоть помирять!“ ... Bož. Tvorcov.

Drobtine.

Slovenske. Pri obč. volitvah v Kozjem na Štaj. so zmagali Slovenci v vseh treh razredih.

Družba sv. Cirila in Metoda je kupila graščino na Muti na Štajerskem, z namenom, da ondi osnuje slovensko šolo. Sadjarsko društvo v Tolminu šteje uže nad 200 članov.

Goriška ženska podružnica dr. sv. Cirila in Metoda je izročila društv. vodstvu »Šolski dom« 150 gld. od čistega dobička svojega koncerta v šolske namene. — Ajdovska ženska podružnica 100 gld. kot dohodek svoje veselice s tombolo v korist »Šolskemu domu«.

»Slov.« opozarja na važnost gospodarske samoosvoje našega naroda, in zato so najboljše sredstvo gospodarska združevanja in ustanovitve kreditnih zavodov. Pred vsem je treba

skrbeti za praktično izvežbano vodstvo, in v ta namen naj se osnujejo kurzi za pouk o knjigovodstvu.

»Glasbena Matica« je imela izreden občni zbor, ker je odbor sprejel odpoved koncertnega vodje M. Hubada, kateremu ni mogel ustreči z ozirom na njegove zahteve za osiguranje gmotnega stanja. Preds. Vencajz je razložil, da odbor ni mogel ustreči pretiranim zahtevam Hubadovim, ker je »Glasbena Matica« v preslabem financ. stanju, ter da je Hubad pogodbeno bil zavezan še za 6 let pod sedanjimi uslovji, ko se je na društvene stroške izobrazil ob dvoletnem dopustu na Dunaju. — Dr. Tavčar misli, da mora za Hubadovo plačo skrbeti Ljubljansko mesto. »Gl. Matica« mora stati nad strankama, zato ne sme biti nje predsednik odločno polit. oseba. — Občni zbor je razveljavil odborov sklep, ki je radi tega solidarno odstopil. Novi odbor je bil voljen: preds. dr. Ferjančič, v odbor pa samo pristaši narodno-napredne stranke. Bojimo se, da tako »nadstrankarsko« stališče da le povod polit. prepričani v društvu, ki bodo temu na škodo.

Prof. Nussbaumer na goriški gimn. je zavrnil sloven. zdravniško spričevalo dr. Rojca ter od dijaka zahteval nemško, dasi slov. zdr. sprič. sprejemajo vsi zavodi in vse oblasti. — Seveda se ni takoj pokorilo tej neopravičeni zahtevi.

Predstava »dram. dr.« za Preširnov spomenik je donesla 76 gld. 94 kr. čistega dobička. — Na belo nedeljo so priredile Ljubljanske dame akademijo v ta namen.

Slovenski umetniki v Ljubljani so sklenuli, da osnujejo »umet. društvo«, ki naj zastopa interese domačih kiparjev in slikarjev in prireja v Ljubljani razstave slovenskih, slovanskih in tujih umetnikov. Skrbela bo tudi za to, da bi se tudi oddajala umetniška dela na Slovenskem domačinom ter podpirali domačini, baveči se z umetnostjo.

Ljubljanska mestna hranilnica je imela 1898: 6,318.416 gld. 51 kr. vplačanih vlog, za 1,381.654 gld. 84 kr. več nego prejšnje leto. — V hipoteknem poslovanju 427.998 gld. 71 kr. novo izplačanih posojil. 151 na novo dovoljenih posojil v znesku 572.300 gld. se ni realizovalo. Stanje izplačanih in še ne povrnenih hipoteknih posojil je znašalo 3,525.229 gld. 40 kr. — Lombardno stanje je 4468 gld.; menjicna posojila 60.460 gld. — Hranilnica je zaključila s čistim dobičkom 23.306 gld. 33 kr.

Ljublj. mestna hranilnica je imela lani 15,959.050 gld. 43 kr. denarnega prometa, za 3,168.416 gld. več nego prošlo leto. —

V Gradcu se je ustanovilo »slovensko izobraževalno in zabavno društvo Naprejš«.

V Ljubljani snujejo »narodno banko« kot akcijsko družbo pod imenom »Kreditna banka« z najnižim kapitalom 500.000 koron in deleži 200 koron. Oglasila sprejema M. Veršec v Ljubljani.

Kranjska hranilnica je obrtni strokovni šoli odpovedala prostore v svoji (Virantovi) hiši — v kazen, ker se je Ljublj. mestni svet drznil, odločno nastopiti proti nemški plinovi družbi v Ljubljani.

*

Slovaške. Urednik »Nar. Novin«, Svetozar Hurban, je prejel od »narodnega slovaškega društva« v Pittsburgu v Ameriki častni znak članstva, krasno izdelano svetinjco.

*

Česke. Društvo za vzdrževanje češkega bogoslužja na Dunaju je sklenulo naprositi češki in moravski deželni zbor za letno podporo.

Česká Zložna ve Vídni (I. okr., Bräunerstr. 7) je imela 26. marca v »Slovanski Besedi« svoj letni občni zbor. Udeležba je bila znatna. Poročila so pokazala, da se ta Založna razvija od leta do leta, in prošlo leto je imela uže lep dobiček, ki se razdeli nekoliko v dobrodne namene, nekoliko pa odda v rezervni fond. Obresti od posojil se znižajo na 4 a pol proc., in uradovalo se bode odslej bolj pogostoma. Nekaj novih volitev se je izvršilo jednoglasno. Predsednik dr. Moser, vodja Kalanda, potem vodja »Živnostnické banke«

na Dunaju g. Špitalský, in urednik »Nauke«, g. D. M. Kozariščuk so pojašnjevali važna vprašanja na prospeh te češke hranilnice, g. Špitalský je še posebe izjavil, da hoče dejanski z uradniškimi močmi in sam pospeševati napredek »Založne«, in tako so se zborovalci jako zadovoljni razšli.

V prospeh »Češ. doma na Dunaju« je priredil »Lumir« 15. aprila pri »angleškem dvoru« (Mariahilferstrasse) velik koncert.

V korist »Komenskemu« priredi »Pokrok« 23. aprila v dvorani trgovskega društva (Johannesgasse 4) velik praški chantan.

Prvi češki starosta mesta Prostejeva na Hani, K. Vojaček, je volil »Matici češki« 46.000 gld. Umrl je 25. marca.

»Česká Matice technická« za izdavanje čeških tehniških knjig je izdala v treh letih 11.445 gld. 76 kr. v svoje namene. Za letos stavila je v proračun v to svrhu 7500 gld. Češki trgovinski muzej v Pragi je imel lani 1500 gld. deželne, 2000 gld. državne podpore ter štel 541 članov. Vzdrževal je strokovno čitalnico in knjižnico ter dajal informacije. Letos je ustanovil strokovno glasilo »Obchodní listy«.

»Ústřední Matice školská« je imela 25. marca v Pragi svoj obči zbor. Predsednik je javil, da je bil najveselejši pojav prošlega leta, da je država po 15 letnem naporu prevzela Opavsko gimnazijo. To je prvi korak k priznanju enakopravnosti v Sileziji. »Mat.« realki v Hodoninu in Lipniku je prevzela dežela. 4 razredna gimnazija v Misteku je dobila 2000 gld. državne podpore; »Mat.« daje 1000 gld. za vsak razred na leto. Za višo češko trgovsko šolo v Brnu daje 1000 gld. Prvi in mnogoletni predsednik društva, dr. Rieger, se je izvolil častnim članom.

Solski Mat. češki so prispevali to leto Praga (ženski odbor) 12.000 gld., Plzen 10.406 gld., Karlin 4847 gld., Příbram 1119 gld., Klatovo 954 gld. itd.

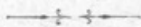
Jubilejna slavnost akad. društva v Pragi bo 27—29. maja. Delajo se zanjo velikanke priprave.

*

Hrvatske. Biskup Strossmayer je prejel k godu čestitke od vseh strani; zlasti mnogo iz Bolgarije od raznih naučnih zavodov. Bolg. pesnik Popov je poslal krasno čestitko pesem.

Zagrebska opera se ne opusti, kakor se je namerjalo, pač pa se skrči osobje in se bode skušalo varčiti pri nji, kolikor bo le možno.

Brzajavno in poštno ravnateljstvo v Zagrebu je letos prvič izdalo imenik naročnikov na telefon poleg hrvatskega tudi v madjarskem jeziku. Trgovski krogi so se obrnuli na trg. zbornico, naj ona protestuje proti temu atentatu na zakon in pravo hrv. naroda, kar je ta tudi stvorila s posebno vlogo na poštno in brzajavno ravnateljstvo.

Dijaštvo.

Jurist J. Zupan je umrl v Würshofenu, cand. prof. Vrnbjak pa v Gorici. — Slovenci so tako zopet izgubili dva nadepolna mladeniča.

Na Graškem vseučilišču je bilo v zimskem tečaju 1644 slušalcev: 86 bogosl., 771 juristov, 558 medicincev, 163 modroslovcev in 66 farmacevtov.

Na Petrogradskem vseučilišču so bili zaradi dolgotrajnih nemirov izključeni vsi dijaki ter se vsprejmo na novo le po posebnih prošnji na rektorat.

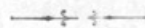
V Bukareštu je bil 27. marca od dijaške lige sklicani protestni shod proti Ogerski, katerega se je udeležilo do 4000 oseb. Debate so se udeležili večinoma poslanci opozicije, ki so zatvirjali, da je Sturdza udani služabnik ogerske vlade. Posl. Skorcesku je razpravljajl o brošuri, ki se menda po krivici pripisuje bar. Banfiju, in iz katere bi bilo razvidno, da je Sturdza izdajica. Filipescu je zahteval,

da bodi vnanja politika Romunije taka, da bo vsako vmeševanje Ogerske onemogočeno. Po shodu so šli udeležniki pred kraljevo palačo in priredili vladarju ovacijo. Adresa na kralja, ki opisuje te razmere, broji uže nad 1500 podpisov.

Na vseučilišču v Zagrebu je bilo to zimo vpisanih 657 slušalcev; bogoslovcev 87, juristov 418, filozofov 82, šumarjev 29, farmac. 41. — Iz Hrvat. Slavonije in Dalmacije je bilo 565 sluš.; s avstr. Primorja 3, Kranjskega 5, Štajerskega 4; Bosne in Herceg. 9, Češke in Moravske 5, Dolnje Avstrije 2, Tirolske 1, — iz Srbije 7, Bolgarske 13, Crne Gore 2, Makedonije 5.

Na Zagrebškem vseuč. bodo ta predavanja iz slovanskih strok v polet. tečaju 1898: Maurovič: Hrvat. ogersko privat. pravo, — Pliverič: hrvatsko-og. državno pravo, — Klaič: vvod v zgodov. Slovanov; — Maretič: Glasovi starosloven. jezika na primerj. podstavi; — isti: zgodov. zemljepisni pregled slovan. narodov od najstarše dobe do 11. veka; — isti: v seminarju: razlaga Vukovih srbskih narod. pesnij. — Šurmin: Hrvat. literatura 15. veka; — isti: čitanje glagolskih in cirilskih spomenikov z vvedbo v glagolsko in cirilsko paleografijo. — Maretič: 2. del ruske gramatike in vezbe v nji; — isti: Predavanja o ruskem pisatelju Aleksiju Konstanoviču Tolstemu.

Na Dunajskem vseuč. bodo v poletnem tečaju ta predavanja o slovanskih predmetih: Izbrane točke iz primerja-joče slovnice slovan. jezikov; — Iz ruske literarne zgodov. — Vaje v slov. seminarju (dv. sv. Jagič). — Bicaninci in Slovani v 9—12. veku; — Srbija v srednjem veku v zemljepisnem pregledu; — Čitanje srednjeveških slovanskih spomenikov (dr. Jireček). — Zgodov. gramat. češkega jezika: II. oblikoslovje (dr. Vondrák). — Nadaljevanje o srbo-hrvat. dijalektologiji (dr. pl. Rešetar). — Književnost Jugoslovanov od 1830 (dr. Murko). — Sintaksa češkega jezika in vaje (dr. Menčík).

Zmes.

Na Ogerskem se je 1897 in 1898 osnovalo 73 novih obrtnih zavodov z osnovno glavnico 23 $\frac{1}{2}$ milj., od 1893 v vsem 270 zavodov z glavnico 110 milj.; 1898 je od 42 novih zavodov bilo 20 osnovanih izven Pešte. Od teh zadnjih je 35 dobilo drž. podporo. Od 1893 daje se na podporo industriji na leto poprek pol milijona.

V Gradcu je 19. marca na shodu trgovskih pomočnikov prišlo med nem. nac. in soc. demok. do krvavega pretepa, radi česar je bil vhod razpuščen.

Sočasno s shodom trgovcev in obrtnikov sklicani shod združnikov v »Katol. dom« v Ljubljani je vlada prepovedala.

V Nahodu so bili 5. apr. veliki protižidovski izgredi.

Biskup Strossmayer je pristopil »Sokolu« v Oseku kot ustanovnik z vsoto 50 gl. V pismu izraža željo, da hrv. Sokol najbolje napreduje v prosvetnem in domoljubnem pravcu.

V Bakru se je sošlo 26. marca 50 gospej in gospodičen zaradi ustanove »gospodinskega kluba«. Zupan je razložil pomen takega kluba zlasti za dobrodelnost. Kanonik Pavelič želi, da klub obrača svojo pozornost tudi na okrašenje cerkve. — Volil se je odbor, kateremu na čelu je soproga okr. sodnika.

Poljsko šolsko društvo v Tešinu je prosilo dovoljenja za ustanovitev poljske ljudske šole; okr. šolski svet jo je zavrnul, ker po nji ni nikake potrebe.

Nemški kancelar knez Hohenlohe je 31. marca slavil svojo 80 letnico.

V Livnu je Jozo Čovič-Komadina pred svojo smrtjo daroval 23000 gl. za dozidanje tamošnje rimsko-katol. cerkve in župnišča, 10.000 gl. v zaklad za katol. siromake v Lionu in 200 gl. pevskega društvu »Dinari«.

Veliko senzacija v literarnem svetu vzbuja novi roman grofa Leva Tolstega, »Vstajenje«, ki je pričelo izhajati v »Nivi«. Istočasno izhaja v Ameriki angleški prevod. Vseuč. knjigarna Auerjeva v Zagrebu javlja, da je poskrbela za hrvatski prevod.

Proti lex Urbanski so 28. marca priredili Levovski socialni demokrati pred dež. zbornico veliko demonstracijo.

V Mietkovi galeriji na Dunaju je bila razstava slik češkega slikarja H. Schweigerja. Zanimivo je, da ga je razglasil Dunajski kritik „najbolj nemškimi vseh nemških slikarjev.“

Prof. A. Hora je 26. marca v Plznu predaval o češko-poljskih literarnih stikih.

Ciklusi predavanj za narod se prično na češki Praški univerzi; in sicer bodo 4 modroslovni, dva medicinska, in 1 bogoslovni.

»Društvo za pospeševanje nemških interesov v vzhodnih markah« ima isti namen, kakor »nemški Schulverein«, in kakor »Vse-nemška zaveza.« Vsa ta društva v Nemčiji pospešujejo pomemševanje v Avstriji. Zlasti »Vse-nemška zaveza« pod preds. vseuč. prof. in drž. posl. Haaseja v Lipsiji močno uspeva. Sedaj šteje že 18.000 članov ter ima 200 poddružnic, dočim jih ima šolsko društvo 300.

Holandska kraljica je za konferencijo o razoroženju odstopila kralj palačo Huistenbosch. Konferencija se bo delila na 3 sekcije, za razoroženje, za mirovna sodišča in za obča vprašanja.

Avstr. iredentovci imajo v Rimu podporno društvo »Trieste e Trento.« Na svojem občem zboru je izreklo Trstu in Kopru zahvalo na pripisani denarni pomoči. Od odbornikov ima večina — slovanska imena.

Na shodu nemškega društva v Celju se je sprejel predlog, da naj Celjski Nemci kupujejo jedino le pri nemških somišljenikih, ter da naj se dela na to, da ne bo nem. preb. pri sloven. slavnostih pod varstvom vojaštva. (Doselej so morali biti pri takih pri-likah le Slovenci pod tem varstvom, in to lahko preprečijo »Nemci«, ako opusté svoje napade.)

Nemški »Sängerverein« so 26. marca ustanovili Südmarkovci v Gorici. Slavnostij, ki so se vršile tem povodom, so se udeležili malone sami — uradniki.

Na vratih goriške stolne cerkve je bil letos pribit red cerkvenih obredov velikega tedna izključno v ital. jeziku, dočim je bil prošla leta tudi v slovenskem.

Tržaška odvetniška zbornica je poslala pravosodnemu ministru protest proti temu, da se na sodiščih rabi tudi slovenščina, ker je po nekih starih naredbah laščina jedin jezik za rabo pred tržaškim sodiščem.

Urednik »Naše Sloge« je bil v porotni pravdi 30. marca oproščen. Tožitelja dr. Krstič in Marotti sta bila obsojena na 60 zl. stroškov.

V Ljubljani se je zasnoval »Krainischer Kunstwebeverein«, ki naj na Kranjskem vvede izdelovanje umetnih preprog ter s tem zasnuje novo domačo industrijo. Samo ob sebi bi bilo to vse hvale vredno, a novo društvo je prav za prav podjetje Slovincem skrajno sovražne »Kranjske hranilnice« ter ima namen, podkrepiti kranjsko nemštvo in nemškutarstvo. Dokaz temu je že to, da so bile vse objave le v nemških listih, ter da društvo v svoji šoli ne trpi slovenščine. Tudi Graška »Tagespost« se raduje, da se nemštvo s tem gospodarsko utrdi in varuje svoje narodnost na Kranjskem.

Pruski rudniški urad v Dortmundu je izdal naredbo, da se imajo odpustiti v rudnikih v okraju Essen na Poznanjskem vsi delavci, ki niso zmožni nemškega jezika in pisavi. V tem rudniškem okraju je do 100.000 poljskih delavcev.

Posebni ustav za studij avstrijskih stvarij. (z arhivom, knjižnico in muzejem) ustanovi naučno min. na Dunajskem vseučilišču za one modroslovce, ki hočejo natančneje proučevati domovinske razmere.

Posl. Pfersche je v nekem lističu izjavil, da morajo Nemci jezikovno uredbo potom § 14. zavrniti, tudi če jim v vsem ustreže. Na to mu odgovarja p. Opitz v »Reichspost«, da je ves svet, v kolikor je pameten in odkritosrčen, doslej mislil, da Nemci želé izpolnitev svojih opravičenih zahtev, ter da mora biti vsakemu dobremu Avstrijcu do tega, da se poleže jezikovni prepir. A Pferschejevi profsorski modrosti je oblika vse, vsebina nič. Liberalne vlade so često grešile proti ustavi. Morebiti tudi goreči apostol Nemštva, Opitz, uvidi, da Nemcem ni za jezikovne naredbe, temveč za hegemonijo.

Balkanski narodi . . . Najstariši in najdivjiji narod na Balkanu so Albanci. (Jugoslovani jih zovejo Arbanasi, Turki: Arnauti, a sami: Škipetari). Vseh je 1 $\frac{1}{2}$ milj. Večina je mohamed; manjšina katol. in pravoslavna. Kakih 80 000 Alb. živi v južni Italiji, kamor so se priselili v 15. in 16. veku. Najzobraznejši narod so Grki, katerih je 1 milijon (s kraljevino vred). Najštevilniši so Bolgari, so naseljeni tudi v Banatu. — Srbov in Hrvatov je na balk. polotoku 6 milj. — Romuni ali Vlahi prebivajo v kraljevini in na Sedmo-grajskem. Turkov je v Evropi 1 milijon. Tatarov, došli s Krimskega je 50.000, Čerkesov 150.000, Ciganov 150.000, Armencev v Carji-

gradu in drugih mestih 200.000, Židov 95.000. Došli so v 16. veku s Španskega, romunski Židje pa s Poljskega. Ob donavskem ustju prebiva nekoliko tisoč Rusov in Nemcev; v Carjigradu 45.000 Frankov ali Levanticev, potomcev starih beneških rodbin.

Bolgari imajo že svoj »Medicinski zbornik«; urednika sta mu dr. Zolotovič in dr. Russev.

Od 22. marca do 6. maja je v Londonu razstava časopisov Po jeden iztis hrvat. (in tudi sloven.) listov naj se pošlje g. prof Jankoviču v Varaždin, da jih dopslje v razstavo.

V Zadru se snidejo 10. maja vsi dalmatinski škofi, da bodo razpravljali o sloven. bogoslužju

V Rimu je bil shod novinarjev. Pri otvoriteljni seji je bil prisoten tudi kralj s kraljico. Najsrnejše se je razgovarjal z urednikom tržaškega »Piccola«. Ta list je iredentaški.

Namesto razpuščenega društva »Lega dei giovani« so hoteli tržaški iredentovci ustanoviti »Unione dei giovani«, a vlada ni potvrdila pravil.

Boj za okrajno bolniško blagajno v Trstu med laškimi radikali in socij. demokrati je skončal z zmago soc. dem.

Na mednarodnem časnikarskem kongresu v Rimu si je dal kralj po otvorilni seji predstaviti razne člane ter se z njimi pogovarjal. Madjaru Rakosiju je rekel, da v Italiji vlada velika simpatija do Madjarov ter da se nadeja, da tudi Madjari simpatizujejo z Italijani. —

V Curihu se je ustanovila centralna zveza avstrijskih nemških in slovanskih socialistov.

Na Dunaju so 27.—29. marca v naučnem ministerstvu zborovali vsi dež. šolski nadzorniki srednjih šol. Posovetovali so se o zavirah učnih uspehov in o analit. direktni metodi ter njeni uporabi pri pouku dež. jezikov, zlasti nemščine v nenemških deželah. Ta metoda združuje slovniško pravilnost in občevalno sigurnost. Nadalje so se posovetovali o znanstveni izobrazbi srednješolskih učiteljev; o novih predpisih za maturo na realkah itd.

Prof. Benedikt Janezo, katerega so v obče smatrali avtorjem znane brošure »Baron Banffy in njegova narodnostna politika«, je bil odpuščen iz službe pri predsedništvu ministerstva ter zopet nastavljen na prejšnje mesto. Uže pred par leti je priobčil o pokretu Romuncev več knjižic, ki so izšle tudi v nemškem in francoskem jeziku.

Pri volitvah v okrajno bolniško blagajnico v Hebu so socijalni demokrati sijajno premagali nemške nacionale.

V Berlinu gostuje ruska dvorna igralka, ga. Savina, v ruskih dramah in v ruskem jeziku. Kritiki ne morejo prehaliti njene umetniške dovršenosti. Gledišče je obiskal cesar Viljem v ruski uniformi, cesarice in mnogi dostojanstveniki. — Na Dnnaju bi kaj takega menda ne bilo možno.

Društvo pisateljev in časnikarjev se je osnovalo v Varšavi. Gledé cerkve se je sedaj ukrenulo, da Bolgari obdržé staro cerkev, a Srbom se za zidanje nove da primerna podpora ter jim odstopi polovina imetja stare cerkve. Ta poravnava je po bolgar patrijarhu v Skopljen bila dosežena in potrjena.

V Madridu je izšla knjiga Toma de Constantinopla por los Turcos, estudio historico por Chedomil Mijatovich, version Espanola y Prologo de Manuel Walls y Merino. — To je gotovo prvi slučaj, da je srbsko delo prevedeno na španski jezik. Studija Mijatovičeva o padu Carjigrada je razun tega prevedena tudi na ruski in angleški jezik. —

V Zagrebu je bila 7. aprila prizivna razprava radi konfiskacije Ohzorovega članka: »Pobjeda magjarske opozicije« v tajni seji. Priziv se je odbil in konfiskacija potvrdila, ker se v članku razpravljajo gravaminalne adrese ogerske in hrvatske opozicije, in v teh z neistinitimi trditvami napadajo oblasti.

F. bar. Filipovic je 3. apr. proslavil 25 letnico kot lastnik 70. polka v Petrovaradinu. Filipovič ima seboj 78 let. Odlikoval je kot vojak, kjer je dosegel največje dostojanstvo generalsko; 1865 je postal namestnik v Dalmaciji. Vodil je okupacije Bosne. Od 1881 živi umirovljen na Dunaju.

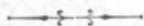
Nemški »Schulverein« je podelil podpore za šolske stavbe sled. sloven. občinam: Važenberg 1000 gld., Št. Jakob pri Celovcu 500 gld., Skočidol 400 gld., Vetrinj 200 gld., — Učiteljsko sementišče v Celovcu je dobilo 1000 gld., otroška vrteca v Železni Kaplji in Velikovu 900 gld.

Ruska dvorna igralka Savina je prišla 13. apr. v Prago, kjer bo v narod. gled. gostovala s svojo družbo. 17. aprila bo ruskim gostom na čast na Žofinji slavnosten večer.

V Tržiču (Monfalcono) so določili v starešinstvu jednoglasno, prispevati na leto po 200 gld. za ital. vseučilišče v Trstu.

Bolgarski knez je podelil črnogorskemu knezu pred kratkim ustanovljeno svetinjo za vojaške zasluge.

V Tolni na Ogerskem so hoteli na veliki petek nemško propoved nadomestiti z madjarsko. A kmetje duhovniku niso pripustili do besede, temveč ga iztirali z lese in iz cerkve. Nato so vzeli križ ter šli v sprevedu na kalvarijsko goro, kjer so opravili svojo pobožnost v materinščini. — Kaka je pa s Slovenci na Primorskem?

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Kranjsko. Izvrševalni odbor katol. narodne stranke se je z nova sestavil. Predsed. dr. Šusteršič; podprednik 1. kanonik Kalan, 2. dr. Papež, tajnik dr. Brejc.

Dežela kranjska je izdala za povzdigo narodnega gospodarstva (deželno kulturne namene) 1887: 13.031 gl., — 1890: 30.127 gl., — 1897: 156.917 gld. Troški za bolnice, blaznico in kranjske bolnike v tujih bolnicah so 1887 znašali 173.000 gld., 1897 pa 282.000 gld. Troški za ljudske šole 1871: 9000 gld., 1896 pa 369.000 gld. Za občila (ceste) 1887: 30.000 gld., 1897 pa 120.000 gld.

Tržaško. Shod v Koštaboni, za 9. apr. sklican od društva »Edinosti«, je okr. glavarstvo v Kopru prepovedalo, a namestništvo na priziv društva prepoved razveljavilo.

Goriško. Deželnim glavarjem goriškim je imenovan zopet Italijan, dr. Pajer. Dunajski ofic. listi so Slovence pripravili uže preje na ta novi poraz, češ, da glavar mora biti vzet iz večine v dež. zboru.

Štajersko. Štajerski deželni odbor predlaga za celjsko gimnazijo 22 ustanov v skupnem znesku 300 gl. iz deželnih sredstev. Od te vsote naj se 2100 gl. porabi za nemški »Studentenheim«. Dalje predlaga dež. odbor, da se zdravnišče Slatina in trg. Vuzenice izločita iz sedanjih občin ter ustanovita samostojni občini, dasi se obe občini upirata upirati temu, da se s tem povekša nemška last.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Trgovinski minister je izdal naredbo, da ravnateljstva galiških pošt in brzojavnih uradov se smejo v uradnih dopisovanjih posluževati poljskega jezika. Kaj pa je z maloruščino?

V vojaških krogih se je pričelo delati za ustanovitev vojaškega šolskega društva. Otroci častnikov in vojaških uradnikov so vsled večkratne menjave garnizij dostikrat primorani, da obiskujejo šole z raznimi poučnimi jeziki. Zato se naj ustanove v večih garnizijskih mestih, v katerih ni šol z nemškim poučnim jezikom, učilišča za vojaške otroke z nemškim poučnim jezikom. Kjer pa nemški Schulverein zadošča tem zahtevam, naj se te podpirajo. Ustanove naj se ljudske šole, više dekliške šole in realne gimnazije. Organizacija tega društva bo po vzoru Schulvereina. Torej zopet jedna germanizacijska naprava več!

Nemški listi mnogo pišejo o »jeziku armade«. Tega pa pri našem vojaštvu, pripadajočem raznim narodnostim, ni, — temveč le povoljni in službeni jezik, ki naj omogoči jedinstveno veleuvauje in obče-

vnanje med vojaškimi oblastmi. Da pa ne velja to za obče-vanje z drugimi uradi, da se razvidi iz tega, da vojaška oblast dopisuje z ogerskimi uradi v madjarsčini. Kar pa je prav za onostrance, naj bi bilo tudi za tostrance. Novačenje pa ni vojaška, temveč polit.-administrativna stvar; saj izdaje pozivnica polit. oblast in pri novačenju slušbuje mešana komisija. Samo pri asentanju (katero je treba ločiti od novačenja sploh) slušbuje izključno vojaška komisija. Na Ogerskem in Hrvatskem so novaške listine ogerske in hrvatske, le asentni zapiski nemški, oz. pri domobranci ogerski ali hrvatski. — Tako bi morali biti tudi pri kontrolnih shodih. Tudi tu slušbuje mešana komisija, in oni imajo le namen, da se soštejejo in poučé rezervisti. Na Ogerskem in Hrvatskem se oglašajo ti v materinščini, tudi pri nas se sem ter tje niso spodtikali doslej nad tem, a sedaj se je začelo to smatrati »puntanjem«.

Najviše sodišče je vvelo disciplinarno preiskavo proti nekaterim sodnijskim uradnikom v Libercih, ker so časnikom izdajali uradne sodnijske tajnosti glede kaznovanega Čeha dr. Hlinaka.

Dalmatinski dež. namestnik David je bil pozvan na Dunaj ter v avdijenciji pri cesarju.

Dunaj. Na Dunaju so 10. apr. zborovali zaupniki nemških opozicijskih strank razun Schönererjancev. Predložena so bila vsa poročila o položaju Nemcev po raznih deželah. V svrhu končne sestave glavnega poročila je bil izvoljen odsek 7 članov. Glede vsebine posamičnih poročil se je sklenula popolna tajnost.

Češko. Avstr. vlada je predala češkemu deželnemu odboru osnovo za uredbo novih okrožnih sodišč v Trutnovu, Karlovih Varih, Slanem, Klatovem in Litomíšu.

V Pragi so 9. apr. zborovali češki in nemški učitelji zaradi poboljšanja svojega materialnega stanja. Sprejeli so jednako resolucije. Zbor nemških učiteljev je izrekel nem. dež. poslancem priznanje zaradi abstinencije. Obeh zborov so se udeležili mnogi poslanci.

Sileško. V Tešinu je bil 7. apr. shod nemškega narodnega društva, na katerem je govoril Wolf in se sklenula resolucija, da se najodločnejše protestuje proti sistematičnemu zatiranju Nemštva, ter pozivljejo vsi nemški poslanci na najljutejši boj proti vladi. Formulacijo skupnih zahtev Nemcev so označili kot sumljivo.

Galicija. V Galiciji se je osnovalo novo malorusko društvo »Zaščita dežele« v ohranjenje domače posesti ter proti nakupovanju in razkosovanju po Židih.

Dalmacija. Zadrski nadbiskup Rajčević je v skofovskem listu objavil poslanico na svojo duhovščino, da nobena župnija v njegovi nadbiskupiji nima prava do služenja sv. maše v staroslovenskem jeziku. Tudi lepa! —

Bukovina. Dr. Kazak je imenovan izrednim profesorjem cerkv. slovan. jezika in literature na pravoslav. bogosl. fakulti v Črnovcih.

Hrvatsko. K otvoritvi srbske biskupske sinode v Karlovcih je prišel kraljev poverjenik baron Nikolić v madjarski gali in otvoril sinodo z madjarskim govorom, kateri je pozneje nadaljeval v srbsčini. — Kralj. poverjenik je sprejel poklone vojaštva in uradništva. — Na svečani pojedini je napil krepostim patrijarha Brankovića, kateremu je zagotovljeno neome-

jeno spoštovanje vernikov vse metropolitije, ter ostalim biskupom. — Vladika Zmejanovič je doposlal pismo, da je njegova tožba proti patrijarhu prišla po izdajstvu službene tajnosti v javnost, ter da zato ne more udeležiti se sinode.

Biskupska sinoda v Karlovcih je soglasno izvolila arhimandrita Mitrofana Seviča za biskupa Bačkega. — Rojen je bil v Novem Jadu in sedaj ima 45 let. Pravoslavja se je učil v Gradcu in Zagrebu, bogoslovja v Karlovcih, bil profes. bogosl. v Zadru in potem rektor semenišču v Karlovcih. — Madjarski listi so proti njemu, ker ne zna madjarščine.

Črna Gora. Novi avstr. minister resid. Mactio je podal 4. apr. črnogorskemu knezu v slavnostni avdijenciiji svoje poverovalne listine.

Pravosodni minister črnogorski, dr. Bogišič, je vsled boleznj odstopil.

Bolgarsko. Bolg. min. preds. Grekov je imel 2. apr. na shodu v Trnovem svoj programni govor. Kritikoval je zapravljivo politiko prejšnjih vlad z ozirom na vnanje stvari ter rekel, da vsaka vlada, ki bi nasprotovala srčnemu razmerju do Rusije in se protivila hvaležnosti do te države, čini izdajstvo proti narodu in prestola, in to tem bolj, ker je Rusija izjavila, da da se noče vmeševati v notranje bolgarske stvari. Sedanje minist. hoče biti prijateljsko z vsemi državami ter se noče spuščati v nobene podjetnosti, ki bi deželi donesle namesto koristij le škodo.

Društvo za pospeševanje umetnosti na Bolgarskem priredi o pravoslav. praznikih svojo četrto razstavo v Sofiji.

Rusija. Car je potrdil sklep ruskega minister. sojeta, da se poljščina v ruski Poljski v gimnazijah poučava v jednaki meri, kakor drugi živi jeziki.

Nemčija. Pruski naučni minister je zavrgel prošnjo katol. duhovščine v pruski Sileziji, da se v ljudskih šolah ozira na materin jezik; češ, da se za jezikovnimi težnjami skrivajo Nemcem sovražne tendencije. Vsaka prijenljivost bi se zlorabljala v narodno-poljsko agitacijo. Privatnemu gojenju materinščine šola ni sovražna (samo da pruska vlada kaznuje vsak privatni pouk); a ljudska šola v Nemčiji in v Prusiji nima zadače, da bi gojila tuje jezike, temveč domači, vsakemu Nemcu neizogibno potrebni nemški jezik. — Kardinal Kopp, ki Slovanom ni prijazen, je priporočil prošnjo svoje duhovščine, a naučni minister jo je poučil v odgovoru, kaj je namen vzvišene nemške kulture proti drugorodnim podanikom.

Književnost.

„Slavisches Echo“ ima v svoji 1. številki naslednjo vsebino: Unser Program. — Eine politische Anomalie unter den slavischen Völkern. — Eine verhängnisvolle Umgehung des oesterr. Nationalitätenartikels. — Ein Vorschlag des Prinzen Al. Liechtenstein. (Zur Kritik der Staatssprache). — Die Čechoslawen in Wien. — itd. — List, kakor smo že naznanili, izhaja po 3 krat na mesec in stoji za jedno leto 5 gld., za pol leta 2-50 gld. in za 1-25 gld. — Naročnina in vsakatera pisma se pošiljajo pod adreso: Redaction des „Slavisches Echo“, Wien, IX., Eisengasse 13. — Naročniki „Slov. Sveta“ so dobili 1. št. na ogled. Nadejamo se, da bodo tudi slovenski rodoljubi naročali se na „Slavisches Echo“ in ga podpirali tudi duševno. Stvarna poročila, razprave

in članke o politiki, ekonomiji, znanstvu in umetnosti se sprejemajo zlasti take vrste, ki zavračajo tuje laži, predsodke in posmehovanja slovanskega uma in dlana. Slovenski politiki in znanstveniki, a tudi umetniki morejo s svojimi prispevki v listu mnogo koristiti stremljenju in delu slovanskega naroda. Lepe zadače in prilike! — „Slav. Echo“ se dobi v Ljubljani pri knjigarju L. Schwentnerju, v tabakarni via Caserma Nro. 1. v Trstu. Na Dunaju je na prodaj za knjigarne in v obče v knjigarni Szelinski, I. Stefansplatz Nro. 6.

Svetovalna knjihovna. J. Otto v Pragi je dospela do 64. zv., v katerih od 53. zv. naprej je naslednja vsebina: Politické myšlenky Frant. Palackého (53); Juhani Anso: Dvě čudské povídky (54); Charles Dickens: Koleda (55); Otto Ludwig: Mezi nebem a zemí; Ivan Franko: Ukradené štěstí; Politické zásady Karla Havlíčka Borovského; Roberto Bracco: Masky; Charles Dickens: Klub Pickwickův. Snopiči po 10 kr.

Prof. Leger v Parizu je izdal delo „Russes et Slaves“.

„Vjestnik kralj. hrv.-slav.-dalm. zemaljskog arkiva“. Ured. dr. Ivan Bojničić Kninski. Leto 1. zv. 2. priobčuje razpravo prof. V. Klaiča »Hrvat. bani za narodne dinastije«. V 10. in 11. veku so bili bani prvi za kraljem. Tudi bizantijski cesarji so mnoge odlikovali s častmi in naslovi ter jim poverili upravo dalmat. mest. 1042. je bil ban Stepan namestnik hrv. kralja na Hrvatskem in bican. cesarja v Dalmaciji. — Poleg drugih spisov je še zvršetak Laszonskega razprave. »Izvadci turških izprava, odnosečih se na fruškogorske manastire v Srijemu« ter o proganjanju čarovnic na Hrvatskem; in od Mauojloviča ulomki iz sirske pisane cerkvene zgodovine Ivana Efeškega, v kolikor se tiče Slovanov, Avarov in mesta Sirmije.

„Obzor literární a umělecký“, nov češki list, je pričel izhajati v Pragi. Založnik Bursík in Kóhout.

„Matica Slovenska“ za 1898 je izdala te knjige: 1. »Letopis«, uredil A. Bartel. Obseg: 1. Vrhovec »Meščanski špital«, 2. dr. Vidic »Nekaj o razmerju sloven. Trubarjevih spisov k protestantskim hrvatskim knjigam«, 3. J. Steklasa »Ivan Turjaški«, 4. L. Pintar »Slovanski in besedloslovni paberki«, 5. J. Bernik »Duševna izobrazba in žensko vprašanje«, 6. J. Vrhovec: »Veliki šenklaški zvon v Ljubljani«, 7. R. Perušek »Bibliografija slovenska«, 8. Lah: »Letopis Slov. Mat.« — II. Slov. narodne pesni. 4. snop., uredil dr. Strekelj. — III. Zgodovina sloven. slovstva. 4. snop., spisal dr. Glaser. — IV. Zabavna knjižnica: Cerkljsko jezero; spisal J. Žirovnik. — V. Knezova knjižnica; obseg: 1. Meško: slike in povesti, 2. Fr. Levec »Strelcov Popotnik«, 3. A. Medved: »Uzori«, »Na deželi«, 4. F. Levec »O stoletnici Jana Vesela Koseskega«. — VI. Električna 2. sn. sp. J. Šubic.

„Dom in Svet“ je pričel objavljati pisma slavnega slavista Sreznjevsekega, izza njegovega potovanja po Slovenskem (1839—1842). Lamanski jih je priobčil v »Živi Starini« in sedaj podaje Merkar odlomke v tem zabavniku. Zanimivi listi se tako spoznajo v širših naših narodnih krogih.

Slovanský Přehled. Sborník statí, dopisův a zpráv ze života slovanského. Red. Ad. Černý. Obsah 6. č.: Ad. Černý: Z poesie lužicko-srbské. Jakub Čišinský. — Romalda Baudouin de Courtenay: Dr. Zofja Daszyńska-Golińska. — Jan Trěštík: Z Bosny. II. Pravoslavní. — Dopisi razni, 2 tudi s Slovenskega. — Rozhledy a zprávy. — Literatura, věda a umění. — Naročnina, 3-20 gld. na leto, pošilja se tiskarni F. Šimačkovi v Pragi.

»Obrana lidu.« Organ lidu dělného, řemeslnictva a rolnictva. Zodpovědný redaktor Fr. Hruška. — »Obrana lidu« je nov list, ki si ga je osnovalo češko narodno delavstvo. Izhaja v Rychnově n. K. in stoji na leto 1-50 gld. kot polmesečnik. Narodni delavci češki so se dobro organizovali, imajo svoje središče v Pragi in snujejo liste iz tega središča tam, kjer se jim zdi primerno. Imajo jih že mnogo in dobro urejevanih. Ta organizacija postane krepka zajeza požidjeni socijalni demokraciji.

„5 kola“ (dvorsko, nevestino, Bogdanovo in Micino kolo) — „Kosovska hejovka“ (Balonska mazurka, posvečena kraljici Nataliji) in „Српски подпунри“ zvejo se najnovejše skladbe učit Glasbe na kr. gimn. v Belgradu, Miloša Broža, ki so izšle v Aihštetovi zalogi v Belgradu.

Христианское Чтение, издаваемое при С.-Петербургской Духовной Академии. Вып. 3. 1899 г. (Мартъ). — Содержание: Отчетъ о состояніи С.-Петербургской Дух. Академіи за 1898 г. — Из исторіи церкви Сиро-Персидской. Проф. В. В. Болотова. — Поморцы и едосѣльцы въ Саратовскомъ краѣ. П. С. Соколова. — Школа и жизнь. Итд. — Адреса: С.-Петербургъ, Невскій проспектъ 182.

Upravništvo „Slov. Sveta“

oddaje prejšnje letnike tega lista s poštnino vred po 2 gl. 50 kr. Ruski prevod Levstikovega „*Martina Krpana*“ se razpošilja po 15 kr.; „*Rusko pravopisanje za učeče se*“ po 10 kr.; „*Naši knjižni grehi*“ po 12 kr.; „*Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen*“ po 55 kr. * * * *

IGNAZ NOTTER,

Siebmacher und Gitterstricker, Wien, XIV., Rotherthamerlinggasse 11.

Pletiva iz drata vseh vrst, mreže za ograde, sita z lesenim obodom, pohišna in domača orodja in vsakatera dela moje stroke izdelujem solidno in najceneje. Naročbe v provincijo naglo izvršujem.

Zboljšano Kneipp-ovo zdravljenje proti glavoboli in izpadanju vlás

dela čudovite uspehe pri nervoznosti, kronični bolečini glave, migreni, nevraltiji in drugih boleznih glave. Steklénica mazila za vlás gld. 1.-, 2.-, 3.-, z navodom uporabe vred.

P. FRÖTSCHER,
specialist za bolezni vlás,

Dunaj, XVIII. Theresiengasse.

C. in kr. imetnik privilegij I. Dunajska votla brusilnica na par za umetno brušenje in brítve in zaloga jeklenega blaga LEOPOLD SCHÄCHTER Wien I.

Reichsrathsstrasse 9.
Aparati za samobritje se jamóijo, trpežni in dobri.
Zaloga vseh vrst rezil.
Specijaliteta:
Noži za radiranje in škarje za podobe v vseh veličinah.
Naročbe v provincijo se brzo izvršujejo.
Rezila, poslana za nabrušenje, se obratno izgotavljajo.

Potrebno za vsakega trpečega na griži (Bruch).

Tiesel-ovi ces. kral. izključno priv. pasi od griže,

zdravniško poskušeni, nedoseženi, naj se nosijo noč in dan.
Po jedni strani gld. 3-50, po obeh straneh gld. 5.
Priznanja od g. dr. Weis-a, emerit. sekundarnega zdravnika I. reda Dunajske obč. bolnice, Dunaj.

KAROL TIESEL,
patentni imetnik in proizvođač.
WIEN,
VII. Westbahnstrasse No. 35.

Wilh. Forster, gravér.

Ateljé za vsa graviranja v zlatu, srebru, žlahtnem kamnu, steklu in kovini. Izdelovanje monogramov, grbov, stanc, šablon, pečatov, pečatnih znamk, stampilij iz kavčuka in kovin in vseh kavčukovih.
Wien, XIV. 2, Mariahilferstr. 198
k „zlatemu solncu.“
Izdeluje sam znamenja za društva in klube.

Podgane in miši

delajo največo škodo po kletah in skladiščih.

Najhitreje jih pokonča od mene iznajdena uničevalna pasta, katero more uporabljati povsod vsakdo. Cena pašti pol kilo gld. 1-50. Izgotavljam tudi najnovejši, od občinstva kot najboljši priznan mehaničen skopec za podgane in miši, kateri prekaša vse dosedanje iznajdbe v tej stroki. Moreš jih s tem skopcem vloviti 15 do 20 ne da bi ga napravljal na novo. Cena skopcu za podgane gld. 4-—, za miši gld. 1-80 do 2-60. — Skopeci za štokrle gld. 1-20. Prodajalcem odstotke.

Prodaje in izdeluje

L. Pösch,
Spengelsemeister.

Wien, XVII. Bez. Blumengasse 60.

Izdeluje akvarije na steno, na mizo, kabine za kopanje ptičev, svetilnice ročne, stenske, za voze in grobe.

V cenah je vključeno tudi postavljanje s skladišča:

Dunaj.

Izredne veličine po specialnem tarifu.

Olepsave posebe se rabijo po velikosti bronsovane ali pozlačene.

Reflektorji za dnevno svetlobo od

Josipa Striebl-a,
II., Scholzgasse 6. Wien.
Cene:

Nr.	Dalžina Centimeter	Širina	gl. š. v.	Krone
1	80	40	12	24
2	80	55	14	28
3	80	65	16	32
4	80	80	20	40
5	100	65	20	40
6	125	80	25	50
7	125	100	28	56

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročniki, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik.** Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.